

Evropský výzkumný prostor

ANALÝZA PŘÍLEŽITOSTÍ LOBBYINGU V EVROPSKÉM VÝZKUMNÉM PROSTORU

Rámcové programy pro výzkum a vývoj

David Kolman, Karolína Řípková, Karel Škácha

7. Rámcový program Evropského společenství
pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace

Seznam zkratk

6. RP	Šestý rámcový program pro výzkum, technologický vývoj a demonstrace
7. RP	Sedmý rámcový program pro výzkum a technologický vývoj
ACP	Asie, Karibik, Pacifik
CB	Analýza nákladů a výnosů
CIP	Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace
CORDIS	informační server EK pro výzkum a vývoj
COREPER	Výbor stálých zástupců (Rada EU)
COST	Mezivládní organizace pro vědeckotechnickou spolupráci
CREST	Scientific and Technical Research Committee (EK)
DG	Generální ředitelství (EK)
DG AGRI	Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova
DG EAC	Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu
DG ENTR	Generální ředitelství pro podnikání a průmysl
DG ENVI	Generální ředitelství pro životní prostředí
DG FISH	Generální ředitelství pro námořní záležitosti a rybolov
DG INFSO	Generální ředitelství pro informační společnost a média
DG JLS	Generální ředitelství pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost
DG REGIO	Generální ředitelství pro regionální politiku
DG RTD	Generální ředitelství pro výzkum a vývoj
DG SANCO	Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele
DG TREN	Generální ředitelství pro dopravu a energetiku
EAG	Expertní poradní skupina (EK)
EARTO	European Association of Research and Technology Organisations
EASAC	European Academy of Sciences Advisory Council
EDA	Evropská obranná agentura
EIT	Evropský inovační a technologický institut
EK	Evropská komise
END	Vyslaný národní odborník (EK)
EP	Evropský parlament
EPSO	Evropský úřad pro výběr zaměstnanců
ERA	Evropský výzkumný prostor
ERAB	European Research Area Board (EK)

ERC	Evropská rada pro výzkum (EK)
ES	Evropské společenství
ESA	Evropská kosmická agentura
ESF	Evropská výzkumná nadace
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures (EK)
ESR	Souhrnná hodnotící zpráva (7. RP)
ESRIF	European Security Research and Innovation Forum (EK)
ETP	Evropská technologická platforma
EUA	European University Association
EUREKA	Mezivládní organizace pro vědeckotechnickou spolupráci
EUROHORCS	European Heads of Research Councils
FEANI	European Federation of National Engineering Associations
GA	Grantová dohoda (7. RP)
G7	USA, Japonsko, Velká Británie, Francie, Německo, Itálie a Kanada
HLG	Skupina na vysoké úrovni (CREST)
HFSP	Human Frontier Science Program (G7)
IAR	Individuální hodnotící zpráva (7. RP)
IBSP	International Basic Sciences Programme (UNESCO)
ICT	Informační a komunikační technologie
ITRE	Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku (EP)
JRC	Společné výzkumné centrum
JTI	Společná technologická iniciativa
JU	Společný podnik
KIC	Znalostní a inovativní společenství (EIT)
LERU	League of European Research Universities
MSP	Malý a střední podnik
OJ	Úřední věstník EU
PC	Programový výbor (7. RP)
REA	Výkonná agenda pro výzkum (EK)
RFCS	Výzkumný fond uhlí a ocele
SG	Generální sekretariát (EK)
SPS	Věda pro mír a bezpečnost (NATO)
SRA	Strategická výzkumná agenda (ETP)
WP	Pracovní program (7. RP)

Evropský výzkumný prostor

Analýza příležitostí lobbyingu v Evropském výzkumném prostoru

Rámcové programy pro výzkum a vývoj

Ing. David Kolman, PhD.

Mgr. Karolína Řípová

PhDr. Karel Škácha

© David Kolman, Karolína Řípová, Karel Škácha, 2009

ISBN 978-80-7080-737-8

Obsah

Úvod.....	5
1.Lobbying v rámci Evropského výzkumného prostoru.....	7
1.1 Evropeizace věcí veřejných.....	7
1.2 Atributy a cíle zájmové skupiny.....	7
1.3 Nástroje lobbyingu ve VaV.....	8
1.4 Analýza nákladů a výnosů investice do lobbyingu.....	9
2.Podpora výzkumu a vývoje z evropských zdrojů.....	11
2.1 Charakteristika evropské vědeckovýzkumné politiky.....	11
2.2 Jednotlivé příspěvkové kanály podpory VaV.....	12
2.3 Rámcové programy pro VaV - hlavní nástroje komunitární podpory.....	14
2.4 Další programy využitelné pro financování aktivit VaV.....	16
3.Hlavní aktéři v přípravě legislativy a řízení programů ve VaV.....	22
3.1 Evropská komise.....	22
3.2 Rada EU.....	23
3.3 Evropský parlament.....	24
3.4 Poradní orgány Evropské komise.....	24
3.5 Expertní poradní skupiny Rámcových programů.....	25
3.6 Evropské technologické platformy.....	25
3.7 Programové výbory Rámcových programů.....	26
3.8 Další konzultované organizace/Evropské profesní asociace.....	27
3.9 Další národní a individuální hráči.....	28
4.Příprava legislativy v oblasti VaV.....	29
4.1 Inicie legislativního procesu Evropskou komisí.....	29
4.2 Schvalování legislativy VaV v Radě EU.....	29
4.3 Schvalování legislativy VaV v Evropském parlamentu.....	30
4.4 Finální schválení legislativy VaV.....	31
4.5 Veřejné konzultace.....	31
4.6 Současný vývoj v oblasti vědeckovýzkumné politiky.....	32
4.7 Příprava 8. rámcového programu.....	33
5.Intervence při přípravě legislativy v oblasti VaV.....	33
5.1 Inicie nové legislativy v rámci Evropské komise.....	34
5.2 Poradní orgány EK.....	34
5.3 Schůzka na vysoké úrovni.....	34
5.4 Příprava pozičního dokumentu.....	35
5.5 Schvalování a modifikace navržené legislativy – Rada EU.....	35
5.6 Schvalování a modifikace navržené legislativy – EP.....	35
6.Příprava Pracovních programů.....	36
3.1 Co jsou Pracovní programy.....	36
4.8 Externí konzultace.....	36
4.9 Příprava draftu Pracovního programu, interní konzultace.....	36
4.10 Konzultace se členskými státy, schválení Pracovního programu.....	36
5.Intervence při přípravě Pracovních programů.....	38
7.1 Evropská komise.....	38
5.1 Vyslání národní odborníci.....	38
5.2 Intervence prostřednictvím Rady EU.....	38
5.3 Intervence prostřednictvím Evropského parlamentu.....	39
5.4 Expertní poradní skupiny.....	39
5.5 Evropské technologické platformy.....	39
5.6 Programové výbory.....	39
5.7 Uspořádání veřejného semináře v Bruselu.....	40

5.8 Pracovní setkání se zástupci Evropské komise.....	41
5.9 Účast na akcích Evropské komise a dalších organizací.....	41
6. Vypisování výzev a hodnocení projektů.....	42
4.1 Výzvy k podávání návrhů projektů.....	42
6.1 Hodnocení podaných projektů.....	42
7. Intervence při vypisování výzvy a podání projektu k hodnocení.....	44
3.1 Kvalitní projektový záměr.....	44
7.1 Konzultace s úředníky Evropské komise.....	44
7.2 Uspořádání propagační akce.....	44
7.3 Nezávislí hodnotitelé.....	45
7.4 Intervence po vyhodnocení projektu.....	45
7.5 Redress Procedure	45
8. Vlastní lobbying organizace ve VaV.....	46
5.1 Lobbovat či nelobbovat – zaměření na metodologii.....	46
8.1 Lobbovat či nelobbovat – tematické zaměření.....	47
8.2 Rámcový postup lobbyistické intervence.....	48
Závěr.....	49

Úvod

Česká republika se stala přidruženým členem Evropských společenství, a tím i evropské vědeckovýzkumné spolupráce v roce 1995. Řádnými účastníky Rámcových programů pro výzkum a vývoj – tedy účastníky soutěžícími jako všichni ostatní o financování z unijních prostředků – se české týmy staly v roce 1999 (5. rámcový program).

Úspěšnost českých výzkumníků zatím není významná, byť záleží na tom, jaký parametr analyzujeme. V každém případě je nezbytné posílit další úspěšné zapojení českých týmů formou podpory jejich schopnosti přípravy kvalitních projektů Rámcových programů, a také schopnost českých organizací VaV participovat aktivně na výběru jednotlivých témat Pracovních programů. Možnost ovlivňovat témata Pracovních programů Rámcových programů podle potřeb a odbornosti českých uchazečů se manažerům českých institucí otevírá díky jejich hlubší znalosti problematiky Rámcových programů, principu jejich fungování, jejich nadnárodní koordinace a vyjednávání, a zejména pak každoroční přípravy plánů témat a financování na následující rok.

V českém prostředí se zatím neobjevila publikace, která by českému čtenáři nabídla ucelený pohled na to, jak je vědecko-výzkumná politika v Bruselu koncipována, kde vznikají témata Pracovních programů a výzkumných agend a jak je možné je ovlivňovat a tím i zvyšovat pravděpodobnost úspěšnosti českých týmů v soutěži o evropské finanční prostředky. Publikace přináší základní přehled, zaměřený na české manažery organizací VaV a na možnosti lobbyingu ve prospěch české vědecko-výzkumné komunity.

Text je proto členěn do následujících logických celků: po krátkém přehledu vývoje evropské vědeckovýzkumné politiky a nástinu hlavních charakteristik současného 7. rámcového programu pro výzkum a vývoj následuje sekce popisující proces tvorby evropské vědeckovýzkumné politiky s orientací na 7.RP, poté následuje představení a charakterizace hlavních aktérů zapojených do přípravy vědeckovýzkumné politiky. Klíčovou kapitolou je pak nástin možností lobbyingu akademických subjektů a publikace končí několika paragrafy, které se týkají hlavních zásad úspěšné intervence. Analýza a šíření dobré etické praxe v lobbyingu VaV je jedním z cílů této publikace.

Přestože se v současnosti 7.RP dostává pomalu do poloviny své existence, autoři věří, že tato publikace bude užitečná, a to ze dvou důvodů: jednak roční rozpočty 7.RP rostou téměř exponenciálně ke konci stávajícího programovacího období EU (tj. do roku 2013), takže na zapojení do 7.RP a odpovídající lobbyng není pozdě, jednak začínají práce na přípravě 8.RP, což je ve světě lobbyingu nejpříhodnější doba pro efektivní intervenci.

Koncept lobbyingu v pojetí předkládané publikace teoreticky vychází z veřejně-politického konceptu ‚Aktérů-Arén-Agend‘, který rozebíráme jak z hlediska jejich vzájemného vztahu a interakcí, tak z hlediska načasování procesů. Na základě praktických zkušeností s utvářením evropských výzkumných agend rozumíme pod pojmem lobbyng nejen kvalitní **sběr a analýzu** informací relevantních pro VaV organizaci, ale zejména jejich efektivní **distribuci v rámci instituce**. Dosavadní praktické zkušenosti západoevropských organizací VaV v Bruselu ukázaly, že jednoznačně významnějším faktorem úspěchu lobbyistického úsilí některých kanceláří je právě efektivita cílení informací směrem dovnitř instituce. Lobbyng tedy chápeme jako širší soubor aktivit, počínaje SWOT analýzou organizace pro vytvoření strategie pro účast v Evropském výzkumném prostoru a konče rozhodnutím o vyslání vlastního kontaktního pracovníka jako pozorovatele a reprezentanta organizace při evropských rozhodovacích strukturách a na mezinárodních diskuzních fórech.

Cílem autorského týmu je předávat dobrou praxi, získanou ve třech různých typech českých právních subjektů: ve styčné kanceláři pro podporu účasti českých subjektů VaV v projektech rámcových programů v Bruselu (Ing. David Kolman, PhD); v české poradenské společnosti pro přípravu a koordinaci projektů financovaných z evropských zdrojů (Mgr. Karolína Řířová) a experta na lobbying a zájmové skupiny (PhDr. Karel Škacha).

David Kolman, kolman@cua.cz, je absolventem Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské na ČVUT Praha a Fakulty strojního inženýrství na University of Minnesota v USA. Po skončení svých studií pracoval jako výzkumný a pedagogický pracovník v USA, Německu (stipendiant nadace Alexandra Humboldta), v ústavech Akademie věd ČR a na Strojní fakultě ČVUT. V roce 2005 byl jedním ze zakládajících členů České styčné kanceláře pro VaV v Bruselu, kterou v letech 2007-2008 řídil. V současnosti je manažerem projektu výstavby Institutu aplikovaných věd v Praze.

Karolína Řířová, k.ripova@grant-garant.cz, je absolventem Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Po ukončení studií pracovala v bruselské kanceláři Helmholtzovy asociace německých výzkumných center, kde v rámci organizace řídila projekt zaměřený na mezinárodní spolupráci a koordinaci výzkumných programů. V roce 2004 založila komerční konzultační kancelář, zaměřenou na poradenství v oblasti Evropských finančních mechanismů pro české VaV subjekty. V současnosti je členkou poradního orgánu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro dofinancování účasti českých subjektů v projektech financovaných ze 7.RP, a PhD studentkou Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, Centra pro ekonomické a sociální strategie, kde se podílí na řešení výzkumného záměru Fakulty sociálních věd "Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika" MSM0021620841.

Karel Škacha, kskacha@analystcentre.eu, je absolventem Masarykovy univerzity v Brně a Univerzity Karlovy v Praze, obor Mezinárodní vztahy. Zaměřuje se na studium lobbyingu a zájmových skupin, zejména pak na struktury organizovaných zájmů v Evropské unii. V minulosti působil jako odborný poradce poslance Evropského parlamentu, kde zpracovával monitoring unijní legislativy a připravoval podkladové materiály pro práci ve výborech EP. V současné době tyto zkušenosti využívá i v soukromém sektoru, kde působí jako analytik.

Autoři chtějí na tomto místě poděkovat Táně Perglové za podíl na přípravě první pracovní verze této publikace a Marii Kolmanové za podíl na kapitole o legislativních procesech EU.

Konkrétní data a kontakty uvedené v této publikaci jsou získány z veřejně dostupných pramenů a jsou platné k říjnu 2009. Úmyslně nejsou uváděny přímo emailové adresy jednotlivých osob, aby bylo ochráněno jejich soukromí. Obecně platí, že emailové adresy relevantních institucí jsou konstruovány následovně:

- Pracovníci Evropské komise: jmeno.prijmeni@ec.europa.eu
- Pracovníci Rady: jmeno.prijmeni@consilium.eu.int
- Pracovníci a poslanci Evropského parlamentu: jmeno.prijmeni@europarl.eu.int
- Pracovníci Stálého zastoupení ČR při EU: jmeno_prijmeni@mzv.cz
- Pracovníci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: jmeno.prijmeni@msmt.cz

Výjimkou je, pokud v dané organizaci pracuje více pracovníků téhož jména.

1. Lobbying v rámci Evropského výzkumného prostoru

1.1 Evropeizace věcí veřejných

Proces prohlubování evropské integrace (evropeizace) zasahuje do všech úrovní společnosti, včetně oblasti výzkumu a vývoje (VaV). Tento specifický segment lidské činnosti patří mezi to nejdůležitější, co může Evropská unie podporovat pro udržitelný růst. Tím povyšuje společné snahy na poli vědy mezi to, co ospravedlňuje celý proces evropské integrace i v očích nemalé skupiny europesimistů. Druhým významným důvodem pro koordinovanou podporu vědecké činnosti je schopnost nabízet expertní podklady pro soukromou sféru, která je na znalostních výstupech výzkumu zcela závislá. Tyto dvě skutečnosti jsou klíčovými motivátory téměř každé lobbyistické akce ze strany výzkumné obce, a to na jakékoli úrovni.

Evropský výzkumný prostor (ERA) byl koncipován s cílem zvýšit soudržnost a účinnost výzkumu realizovaného v rámci EU. Cílem ERA je usměrňovat celoevropské aktivity v oblasti výzkumu a inovační politiky, a zajišťovat tak příznivou budoucnost pro ekonomiku a konkurenceschopnost členských států Unie. V zakládacím dokumentu nazvaném ‚Směrem k evropskému výzkumnému prostoru‘ je uvedeno několik konkrétních úkolů, které je nezbytné naplnit. Tento dokument vznikl za vydatné podpory evropské ‚VaV lobby‘, kdy sama Evropská komise v rámci otevřené konzultace vyžadovala expertní podkladové materiály. Můžeme tedy přepokládat, že Evropská komise tuto aktivitu považuje za žádanou a praktické aktivity ze strany akademické obce jsou vítány

Odlišná pozice lobbyingu v oblasti výzkumu a vývoje tkví zejména v tom, že na rozdíl od např. obchodních komor nejde ve VaV primárně o zisk, nýbrž o rozvoj znalostní společnosti a tím i o dlouhodobě udržitelný rozvoj společnosti. Lobbying zaměřený na tuto oblast tedy může plnit dva primární cíle: a) prosazování konkrétních *ad hoc* cílů, jako je ovlivňování témat Rámcového programu ve fázi vzniku nebo/a b) obecnou, dlouhodobě udržitelnou strategii rozvoje ze strany národních států, resp. EU jako takové.

1.2 Atributy a cíle zájmové skupiny

Organizované subjekty, které usilují o ovlivňování veřejné politiky a rozhodování státu, a to i na nadnárodní úrovni, označujeme za zájmové skupiny. Důležitým rozdílem pro volbu nástrojů lobbyingu je skutečnost, že zájmová skupina neusiluje o získání moci, ale o vytváření tlaku na zvolené reprezentanty této moci, např. legislativce, nebo zaměstnance EK zodpovědné za přípravu pracovních programů. V našem případě se zaměřujeme na zájmové skupiny prosazující agendy v oblasti výzkumu a vývoje. Těchto subjektů je v současné době v Bruselu akreditováno přibližně padesát, což je ve srovnání s více jak tisícem obchodních asociací velmi podprůměrné. S ohledem na objem finančních prostředků, které jsou prioritám VaV v EU přidělovány, je tento nízký stav zarážející.

Mezi hlavní úkoly a cíle organizované zájmové skupiny, efektivně zastoupené v Bruselu, je monitoring dění v oblasti vědy a výzkumu na úrovni Evropských institucí (zejména Evropského parlamentu, Rady EU a Evropské komise). Zadavateli / cílové skupině pak zastoupení poskytuje cenné informace o legislativních i exekutivních výstupech. Předávání informací se děje nejčastěji formou pravidelných monitorovacích zpráv, nebo osobních setkání a workshopů s národními zástupci organizované skupiny. Úkolem těchto setkání je analýza příležitostí pro efektivní účast v relevantních procesech, a také upozornění na procesy se zásadním vlivem na sledovaný obor, a to jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu. Bruselský reprezentant organizace by měl být schopen odpovědět nejen na jednotlivé otázky, ale i poskytnout hlubší analytické zpracování konkrétních problémů a na základě zjištěných informací sestavovat případná doporučení nebo kompletní strategie.

Činnost zástupce/-ů organizace v Bruselu je vyhodnocena ve formě monitorovacích zpráv (tato zpráva by měla vedle popisu obsahovat návrh stupně důležitosti, v jaké procedurální fázi se nachází, dopad a pozici organizace, krátkodobý plán činnosti, další zainteresované aktéry a odkazy na relevantní dokumenty), pravidelných newsletterů (souhrn nejdůležitějších informací za sledované období), méně často pak formou pravidelných setkávání a workshopů, nebo měřena úspěšností podávaných projektů do evropských finančních mechanismů zaměřených na podporu VaV.

Nejdůležitějším nástrojem pro efektivní lobbying je dostatečný přístup k aktuálním informacím. Zároveň je nutné pravidelně monitorovat výstupy všech institucí, které mohou mít vliv na formování lobbyistických akcí. K vytvoření základní znalostní báze pro efektivní účast VaV organizace s více než 50 zaměstnanci považujeme za klíčové sledování následujících zdrojů:

- Generální ředitelství Evropské komise
 - Generální ředitelství pro hospodářské a finanční věci
 - Generální ředitelství pro průmysl a podnikání
 - Generální ředitelství pro výzkum a vývoj
 - Generální ředitelství pro informační společnost a média
 - Generální ředitelství pro dopravu a energetiku
 - Generální ředitelství pro vzdělávání a odborný výcvik
 - informační server EK pro výzkum a vývoj (CORDIS)
- Evropský parlament
 - výbor ITRE pro průmysl, výzkum a energetiku
 - výbor CULT pro kulturu a vzdělávání
 - přímé přenosy Séance en direct
 - The Legislative Observatory of the European Parliament (OEIL)
- Pracovní skupiny Rady EU
 - Pracovní skupina Rady pro výzkum
 - Pracovní skupina Rady pro konkurenceschopnost a růst
- Tiskové agentury a média, např.
 - Europolitics
 - EUobserver
 - European Affairs
 - Euractiv
 - Science Business
- Think-tanks, např.
 - Brussels European and Global Economic Laboratory (BRUEGEL)
 - Centre for European Policy Studies (CEPS)
- Eur-Lex – online přístup k právním předpisům Evropské unie

1.3 Nástroje lobbyingu ve VaV

Stanovení strategie je základním předpokladem úspěšného lobbyingu, a to nejen v oblasti VaV. Prioritní cíle strategie jsou pak dlouhodobé, nebo formulované díky konkrétní příležitosti. Stanovení konkrétní strategie předchází kvalitativní zhodnocení situace – tj. definici arény. Podle knihy van Schendelena *Jak lobbovat v Evropské unii* lobbista pomocí arénové analýzy identifikuje své spojence a potenciální protivníky, rozhodující témata, časové možnosti a rozdíl v dostupnosti informací mezi zasvěcenci a vně stojícími aktéry.

Krátkodobé strategie lobbyingu se týkají místně a časově specifických akcí, jako je například networking vědeckých institucí za účelem partnerství pro realizaci konkrétních projektů VaV, sdílení dobré praxe v projektovém managementu a/nebo monitoring evropské legislativy v dané oblasti, včetně jejich právní analýzy. Ty dlouhodobé pak vycházejí ze spolupráce s unijními institucemi při přípravě programů, jako je např. 7. rámcový program pro VaV.

Definice cílů a priorit organizace vychází z interního auditu výzkumných kapacit a jejího VaV profilu. Nejčastěji se definice priorit mezinárodních VaV organizací odvíjí od jejich a) kritické velikosti, b) sektorového zaměření vs. multi-disciplinarity, c) možnosti využít národní lobbystické nástroje, d) způsobu financování organizace a v neposlední řadě i na základě e) dlouhodobého plánování strategie pro mezinárodní spolupráci. Pro získání uceleného přehledu situace organizace v rámci ERA je užitečné věnovat dostatek analytického úsilí pro vypracování SWOT analýzy výše uvedených bodů. Výstupy analýzy navíc umožňují snadné definování měřitelných výsledků lobbystického úsilí (deliverables) a tím i vyhodnocení návratnosti investovaných finančních prostředků, formou tzv. cost-benefit analýzy.

Např. známý teoretik lobbyingu Daniel Guéguen rozlišuje čtyři základní způsoby lobbystických strategií užívaných v EU. Jedná se strategii negativní, defenzivní, reaktivní a proaktivní.

Defenzivní strategie odmítá jakékoli změny a prosazuje zachování status quo. Přichází ve chvíli, kdy už je téměř rozhodnuto a často se jedná o jedinou šanci, jak pozdě reagovat na nově vzniklou situaci. Reaktivní strategie je vyčkávací, typická pro velké zastupitelské organizace, u nichž se v čase objevuje nechuť cokoli řešit, a tak existují z důvodů vytváření „dobrého jména“. Jako nejefektivnější způsob ovlivňování věcí veřejných se tedy jeví strategie proaktivní, kdy organizace samy přicházejí s nápady, které posléze realizují.

Van Schendelen pro definování efektivní strategie přichází z tzv. „Hrou Tří P“. Při dlouhodobých strategiích se na základě této teorie zájmové skupiny snaží o dosazování pozitivně nakloněných osob (persons) do co nejvhodnějších pozic (positions) prostřednictvím co nejvýhodnějších procedur (procedures). V ideálním případě se tedy zájmové skupině podaří ovlivnit pravidla hry ještě před samotným oficiálním výkopem (např. vyhlášení programu nebo konkrétní výzvy).

Důležitými kroky při realizaci obou typů strategie je schopnost efektivní komunikace s příslušnými institucemi. Obvykle se volí forma otevřené diskuze, avšak v případě nečinnosti organizované zájmové skupiny, nebo jednotlivé instituce, často přecházejí k agresivním strategiím (např. ze strany Evropského parlamentu, pomocí interpelace poslanců, na které je Komise povinna reagovat). Druhým podobným způsobem je tlak přes národní zastupitele v Evropské radě.

Prosazování zájmů české vědeckovýzkumné obce lze v současné době vysledovat ve dvou rovinách. První, dlouhodobá akce, je směřována přes nejsilnějšího českého aktéra na evropské úrovni, kterou je Česká styčná kancelář pro výzkum a vývoj (CZELO) sídlící v Bruselu. Tato organizace dlouhodobě prosazuje národní zájmy a zajišťuje informační servis. Druhým běžně užívaným způsobem lobbyingu jsou *ad hoc* akce jednotlivých výzkumných subjektů. Tyto bývají zaměřené na konkrétní cíle a jsou realizovány pomocí vlastních zástupců v expertních skupinách, nebo externě najatými profesionály.

1.4 Analýza nákladů a výnosů investice do lobbyingu

Jak upozorňuje česká politoložka Markéta Pitrová v knize *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*, aktivní přítomnost zájmové skupiny na úrovni EU již není otázkou volby, ale stává se nutností. K tomu, aby národní zájmová skupina vstoupila na unijní „trh“, je nutné splňovat několik předpokladů, jako je dostupnost informací, dostupnost finančních prostředků pro zajištění fungování infrastruktury, a v neposlední řadě i systém efektivního sdílení nákladů a přínosů spojených s provozem.

Součástí služeb najatých lobbistů nebo vlastních zaměstnanců organizace totiž není jen prosazování konkrétních cílů a strategií, ale také dlouhodobý monitoring unijní legislativy. Přijetí legislativního aktu představuje někdy i několikaletý sled událostí, který musí lobbista

sledovat a klienta na něj včas upozornit. Dle propozic vedení organizace se rozhodne, jak na vzniklou situaci bude reagovat, zda je nutné intervenovat nebo se pouze připravit na novou situaci. Na národní úrovni je často obtížné zachytit sektorové tendence rozvíjející se v ostatních členských zemích, což je samozřejmostí pro profesionálního oborového lobbistu, nebo efektivně pracujícího reprezentanta zájmové skupiny. Zároveň je nutné zohlednit, že dle principu přednosti a přímého účinku mají změny dojednané na nadnárodní úrovni automatický dopad i na legislativu národní. Je tudíž často efektivnější spojit síly také se zahraničními partnery a rozložit tak náklady, nežli postupovat samostatně.

Díky enormnímu množství projednávané agendy není Evropská komise schopna sama vyhodnocovat všechny vstupy legislativního procesu. Zde se naskýtá ojedinělá šance pro vědeckou obec, jak přispět expertním podkladovým materiálem, a získat tak přístup nejen k aktuálním informacím, ale vytvořit si kontaktní síť pro vlastní účely. Častým způsobem neformální „odměny“ za poskytnuté služby je tzv. konzultace v předstihu, kdy Komise informuje své externí experty o připravovaném znění legislativy. Dalším způsobem je incentiva ve formě zvýšeného podílu na realizovaných grantech a zadávaných studiích.

Analýza přínosů lobbyingu v Bruselu:

1. Možnost aktivní účasti na rozhodovacích procesech a spoluvytváření legislativy pro danou oblast výzkumu a vývoje.
2. Znalost aktuálně řešené problematiky pro lepší strategické plánování budoucích finančních zdrojů pro realizaci VaV aktivit.
3. Participace v nadnárodních iniciativách a projektech od momentu jejich založení a tím i možnost ovlivnění jejich strategických priorit.
4. Vyšší absorpční kapacita pro finanční prostředky z programů EU díky lepšímu cílení informací na relevantní složky organizace nebo konkrétní výzkumné pracovníky.
5. Lepší viditelnost organizace v mezinárodním měřítku a tím m.j. i její vyšší atraktivita pro potenciální zahraniční předkladatele projektů či pro získání lidských zdrojů ze zahraničí.
6. Včasná reakce na připravované změny legislativy/ prováděcích pravidel (např. přechod VaV organizací na full cost metodiku vykazování nepřímých nákladů).
7. Díky dobré znalosti evropských trendů i efektivnější spolupráce s národními ministerstvy při formulaci národních výzkumných politik.

Analýza nákladů VaV lobbyingu a orientace na evropské zdroje:

1. Dodatečné finanční zatížení organizace spojené zejména s dlouhodobým fungováním reprezentanta v Bruselu (personální, cestovné, nájem a běžná režie).
2. Vybudování a udržování systému sdílení informací (pracovníků) v rámci organizace, nebo mezi členy organizované zájmové skupiny. Sdílením informací je myšlena také časová investice do přípravy pozičních dokumentů.
3. Revize motivačních incentív pro VaV zaměstnance organizace (interní finanční zatraktivnění projektů ze zdrojů EU).
4. Nejasně definovaná kritéria úspěchu lobbyingu mohou vést k vnitřní frustraci organizace a tím i k ukončení aktivit dříve, než je možné hodnotit reálné výsledky.

2. Podpora výzkumu a vývoje z evropských zdrojů

2.1 Charakteristika evropské vědeckovýzkumné politiky

Oblast výzkumu, vývoje a inovací patří v současnosti do tzv. **koordinovaných politik** Evropské unie a spadá do jejího prvního pilíře (Evropská společenství).¹ Znamená to, že odpovědnost za tuto oblast zůstává primárně v kompetenci jednotlivých členských států, ale některé pravomoci jsou přeneseny na Evropská společenství. V praxi to tedy znamená, že finanční podpora na programy v této oblasti je poskytována jak členskými státy, tak Evropským společenstvím. V současnosti je cca 95 % výdajů na výzkum a vývoj poskytováno prostřednictvím rozpočtů jednotlivých členských států a pouze cca 5 % finančních prostředků jde ze společného evropského rozpočtu.

Podpora VaV z evropských zdrojů stála již u samého vzniku Evropského hospodářského společenství: brzy po podepsání smlouvy o Evropském společenství uhlí a oceli (1951) byly v březnu 1955 započaty první výzkumné projekty v této oblasti. Podobně Evropské společenství atomové energie (Euratom) založené v roce 1957 bylo silně orientováno na VaV. Víceleté mechanismy financování výzkumu a vývoje byly zakotveny již ve Smlouvě ustavující Evropské hospodářské společenství též z roku 1957 (část 3, kap. XVIII, čl. 166).

Skutečná koordinace národních politik a vytvoření společné politiky VaV přišly v sedmdesátých letech. Až v roce 1982 však Evropská komise předložila návrh na evropskou strategii v oblasti vědy a techniky, která vedla ke schválení Prvního rámcového programu vědecko-výzkumného rozvoje v roce 1984.

Od roku 1984 se toho v oblasti rámcových programů pro VaV mnoho změnilo, neboť obsah programů se vyvíjel v návaznosti na změny priorit Evropského společenství. Následující přehled shrnuje **milníky evropské vědní politiky** vč. rámcových programů a jejich hlavních oblastí²:

1952: Evropské společenství uhlí a oceli; první projekty VaV.

1958: Evropské společenství pro atomovou energii; Společné výzkumné středisko pro jaderný výzkum.

1971: Mezivládní organizace pro vědeckotechnickou spolupráci COST (Cooperation in Science and Technology).

1983: ESPRIT – Průmyslový vědeckovýzkumný program v oblasti informačních technologií.

1984-1987: 1. rámcový program pro VaV se zaměřením převážně na výzkum v oblasti energie, životního prostředí a průmyslu. Polovina rozpočtu věnována na snížení energetické náročnosti výroby.

1985: Mezinárodní organizace pro průmyslový výzkum a vývoj EUREKA.

1987: V platnost vstoupil 'Jednotný evropský akt' (Single European Act) – věda se stává spoluodpovědností Společenství.

1987-1990: 2. rámcový program, těžištěm výzkumu jsou informační technologie a jejich využívání.

1990-1994: 3. rámcový program se nejvíce věnoval informačním technologiím a posílení konkurenceschopnosti průmyslu pomocí zavádění špičkových technologií.

1993: V platnost vstoupila Smlouva o Evropské unii; zdůrazněna role VaV v rozšířené Evropské unii.

1994-1998: 4. rámcový program, mezi klíčové oblasti patří informační technologie, průmyslové technologie a materiály, jaderné technologie a nejaderná energetika. Mezi horizontálními aktivitami se objevuje téma mobility, využívání výsledků v praxi a vědeckotechnická spolupráce s třetími zeměmi.

¹ Smlouva o Evropském společenství, 1992

² http://www.eurosfair.prd.fr/bibliotheque/pdf/FP7_Complete_presentation_April_2005.pdf

Obr. 1: Evropské politiky a navazující komunitární programy

Rozpočet každého programu je alokovaný na programovací období, na jednotlivé priority a konkrétní výzvy, nikoliv proporcionálně na jednotlivé země. K programu jsou vypisovány výzvy k podávání návrhů projektů (Calls for Proposals). Ty jsou zveřejňovány na webových stránkách příslušného programu a v Úředním věstníku EU. Výzev se mohou účastnit jak subjekty ze členských států, tak ze států asociovaných k danému komunitárnímu programu. Asociované státy jsou ty, které mají s EU podepsanou smlouvu o spolupráci na daném programu. Většinou to znamená, že přispívají do rozpočtu daného programu, jsou rovnocennými partnery v konsorciích a spolupodílejí se na utváření ročních Pracovních programů (Work Programmes), mohou vnášet připomínky, většinou však nemají právo hlasovat o jejich obsahu.

Na programovací období 2007 – 2013 bylo schváleno okolo 30 zásadnějších komunitárních programů, z nichž každý má individuální pravidla účasti, fungování, rozpočet, a administrativní autonomii. Oficiální rozcestník komunitárních grantů, fondů a programů je k dispozici na stránkách Evropské komise³, stručný popis vybraných programů v angličtině v publikaci *Funding in Brief*⁴ a kratší přehled v češtině na stránkách Ministerstva financí ČR.⁵

Mezinárodní spolupráce členských států v oblasti výzkumu, vývoje a inovací je v současnosti živě diskutovaným tématem v evropských strukturách, neboť se jedná o možnost jak postoupit s koordinací a zefektivňováním evropského VaV hlouběji, než jen prostřednictvím relativně limitovaného rozpočtu výše zmíněných komunitárních programů. V tomto případě podpory VaV je účast ve zvoleném programu zpravidla financována účastníky samotnými či jejich mateřskými členskými státy (programy COST nebo EUREKA), přičemž Evropská komise přispívá spíše na administrativu programu nebo poskytuje určitý bonus účastníkům nad úroveň jejich národního financování.

Strukturální a Kohezní fondy jsou finanční nástroje EU, které jsou přidělovány jednotlivým národním vládám členských států na socio-ekonomický rozvoj zaostávajících regionů. Řízení fondů a distribuci finanční podpory z nich provádí mezičlánek na národní úrovni, nejčastěji v podobě sektorového ministerstva nebo implementační agentury.⁶ Žadatel z ČR v těchto případech jedná v převážné většině případů s českými orgány od přípravy projektu až po proplácení a kontrolu jejich nákladů.⁷

³ <http://ec.europa.eu/grants>

⁴ <http://www.eutrainingsite.com/handbook.php>

⁵ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_komunitarni_programy.html

⁶ <http://www.strukturalni-fondy.cz>

Česká republika má v tomto ohledu na programovací období 2007 – 2013 k dispozici celkem 24 operačních programů, s celkovým rozpočtem 26,3 mld. €. Relevantní operační programy jsou implementovány jednotlivými sektorovými ministerstvy, nebo aktéry na úrovni municipalit a zastřešující roli pak hraje Ministerstvo pro místní rozvoj.

V oblasti výzkumu a vývoje je v České republice možné čerpat podporu zejména z následujících pěti Operačních programů:

- OP Výzkum a vývoj pro inovace (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy);
- OP Podnikání a inovace (Ministerstvo průmyslu a obchodu);
- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy);
- OP Praha Konkurenceschopnost (magistrát Hlavního města Prahy);
- OP Praha Adaptabilita (magistrát Hlavního města Prahy).

Vzhledem k tomu, že tyto fondy jsou spravovány a rozdělovány nikoliv v Bruselu, ale na institucích v České republice, nebude se jim tato publikace dále věnovat.

2.3 Rámcové programy pro VaV - hlavní nástroje komunitární podpory

Rámcové programy Evropské Unie pro výzkum a vývoj jsou dva, s ohledem na výrazně různý pohled jednotlivých členských států na výzkum a využití jaderné energie – jeden pro obecný výzkum a jeden pro jaderný výzkum. Projekty těchto programů řeší vědeckovýzkumné otázky, které jsou společné pro více států nebo které představují příliš velkou vstupní investici na to, aby byly vyřešeny pouze jedinou zemí (zátěž jak finanční, tak realizační).

Současný Sedmý rámcový program pro výzkum a vývoj s rozpočtem téměř 55 mld. € na stávající programovací období (2007-2013) navazuje na strategické cíle současné evropské výzkumné politiky, a stejně jako jeho předchůdci je tedy primárně politickým nástrojem. Mezi obecné cíle evropské výzkumné politiky, které se odráží i v definici, struktuře a cílech 7.RP, patří zejména podpora realizace Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost formou:

- Zvýšení investic do VaV pro podporu konkurenceschopné ekonomiky: investovat 3 % evropského HDP do VaV do roku 2010, z toho 2/3 financováno průmyslem.
- Konsolidace Evropského výzkumného prostoru směřující k vytvoření jednotného VaV trhu: Lepší koordinace národních výzkumných politik a aktivit.
- Posílení excelence a prioritizace ve výzkumu: Soustředění politické i finanční podpory na vybrané špičkové a/nebo strategické oblasti.

Detailní popis 7.RP je dnes k dispozici v řadě publikací i na oficiálním webu Evropské komise pro VaV CORDIS⁸, proto se zde omezíme pouze na výpis hlavních charakteristik a uvedení aktuálních webových odkazů na jednotlivé dokumenty.

Legislativa týkající se 7.RP zahrnuje:

- Rozhodnutí o Rámcových programech z 18. prosince 2006:
 - Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o 7. rámcovém programu Evropského; společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace⁹;
 - Rozhodnutí Rady o 7. rámcovém programu Evropského společenství pro atomovou energii pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie¹⁰.
- Rozhodnutí Rady o Specifických programech 7.RP:

⁷ Výjimku tvoří tzv. velké projekty podávané do některých Operačních programů jako je VaVpI, Doprava nebo Životní prostředí, kde jejich výběr k financování podléhá schválení Evropskou komisí.

⁸ http://cordis.europa.eu/fp7/participate_en.html a http://cordis.europa.eu/fp7/faq_en.html

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:412:0001:0041:CS:PDF>

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:391:0019:0027:CS:PDF>

- Spolupráce;¹¹
- Myšlenky;¹²
- Lidé;¹³
- Kapacity;¹⁴
- Společné výzkumné centrum (nejaderné);¹⁵
- Euratom;¹⁶
- Společné výzkumné centrum pro jaderný výzkum.¹⁷
- Pravidla účasti:
 - Nařízení Evropského parlamentu a Rady o pravidlech účasti v 7.RP (ES);¹⁸
 - Nařízení Rady o pravidlech účasti v 7.RP (Euratom).¹⁹

Prováděcí nařízení, závazné příručky i aktuální výroční Pracovní programy pro všechna témata jsou k dispozici na stránkách CORDIS²⁰, přičemž ke klíčovým dokumentům patří:

- Pravidla pro podávání návrhů projektů;²¹
- Modelová grantová dohoda;²²
- Finanční průvodce.²³

Specifické programy mají následující cíle:

- Spolupráce: Cílem je podpora výzkumu založeného na spolupráci v rámci EU a dalších partnerských zemí. Vzhledem k tomuto cíli je základním pravidlem programu, že návrh projektu podává konsorcium, které je složené nejméně ze tří subjektů ze tří členských či asociovaných zemí.
- Myšlenky: Financování špičkového výzkumu individuálních výzkumníků na hranici poznání (Frontier Research).
- Lidé: Individuální granty na budování vědecké kariéry a podporu mobility výzkumných pracovníků (tzv. akce Marie Curie).
- Kapacity: Posílení výzkumných inovačních kapacit v Evropě.
- Společné výzkumné centrum (ES): Výzkum prováděný přímo sedmi výzkumnými ústavy Evropské komise (Joint Research Centre, JRC).
- Euratom: Projekty výzkumné spolupráce v oblasti jaderného výzkumu.
- Společné výzkumné centrum (Euratom).

K obecným charakteristikám 7.RP patří:

- Grantové financování: Vyhlášovány výzvy pro podávání návrhů projektů.
- Zásada spolufinancování: Kromě koordinačních/podpůrných akcí a kromě individuálních grantů Specifických programů Myšlenky a Lidé je vyžadováno spolufinancování ze strany příjemce grantu.
- Mezinárodní spolupráce: Kromě koordinačních/podpůrných akcí a kromě individuálních grantů Specifických programů Myšlenky a Lidé se o grant musí ucházet mezinárodní konsorcia.
- Cíle programu: Na každé úrovni deklarován politicko-ekonomický cíl daného programu, tematické priority či výzvy, který je třeba v návrzích projektu zohlednit;

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0086:0241:CS:PDF>

¹² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0242:0268:CS:PDF>

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0269:0297:CS:PDF>

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0298:0366:CS:PDF>

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0367:0403:CS:PDF>

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0404:0433:CS:PDF>

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0434:0454:CS:PDF>

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:391:0001:0018:CS:PDF>

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0001:0059:CS:PDF>

²⁰ http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html

²¹ ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/fp7-evrules_en.pdf

²² http://cordis.europa.eu/fp7/calls-grant-agreement_en.html

²³ ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/financialguide_en.pdf

třeba prokázat užitek plynoucí z financování dané činnosti na evropské úrovni.

- Pracovní programy: Výzkumné priority jsou konkretizovány ve zpravidla ročních Pracovních programech až na úroveň jednotlivých vybraných výzkumných témat.
- Typy uchazečů: Jakákoliv právnická či fyzická osoba z kteréhokoliv členského či asociovaného státu Evropské Unie; jako doplňková možná i účast třetí země.
- Parametry výzvy: V každé výzvě jsou specifikována témata, typy financovaných projektů, typy účastníků, a případné další požadavky (účast MSP, účast třetí země atd.).
- Rozhodnutí o udělení grantu: O udělení grantu rozhoduje Evropská komise na základě nezávislého odborného posudku externích hodnotitelů. Kritéria hodnocení jsou tři: a) vědeckovýzkumná kvalita projektu, b) navrhovaný management projektu a b) dopad realizace projektu.

2.4 Další programy využitelné pro financování aktivit VaV

1. Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP)²⁴

Politickým cílem programu je překlenutí mezery mezi výzkumem a inovacemi. Program je členěn na tři samostatné pilíře/specifické programy:

- Podnikání a inovace (EIP): podpora bankám pro zavádění nových produktů, financování informační sítě pro podnikatele, podpora inovačním projektům, zvláště ekologickým; rozpočet 2,2 mld. €
- Podpora opatření v oblasti ICT: tvorba politik přátelských pro podnikatele, pilotní akce ve zdravotnictví, energetice, dopravě, digitální knihovny; rozpočet 730 mil. €
- Inteligentní energie Evropa (IEE): podpora aplikačním projektům v energetice (zejména ekologické); rozpočet 730 mil. €

Fungování je podobné jako v 7.RP (výzvy a hodnocení projektů, poradní orgány a Programové výbory zástupců členských států), celkový rozpočet na léta 2007-2013 je 3,6 mld. €.

2. Výzkumný fond uhlí a oceli (RFCS)²⁵

Smlouva ustavující Evropské společenství uhlí a oceli (ECSC) vypršela 23. července 2003. Finance z tohoto společenství byly převedeny na Evropské společenství za účelem vytvoření společného Výzkumného fondu pro uhlí a ocel (RFCS). Tento fond (program) opět funguje podobně jako 7.RP s větším důrazem na praktická řešení a aplikace, přičemž dlouhodobá strategie programu založena na prioritách Evropských technologických platforem v oboru. Roční rozpočet 55 mil. € je apriori členěn na dvě linie financování:

- Uhelový výzkum (hornictví, zpracování, spalování, CO₂); rozpočet 15 mil. €
- Výzkum oceli (kovových materiálů); rozpočet 40 mil. €

Projektové záměry jsou vyhodnocovány vždy jednou ročně k 15. září. V programu je menší konkurence než v Rámcovém programu, a tedy průměrně větší úspěšnost.

3. Program Public Health²⁶

Cílem programu je doplnění národních politik na ochranu a zlepšení veřejného zdraví a bezpečnosti občanů v návaznosti na další komunitární programy v této oblasti, na práci Světové zdravotnické organizace a Rady Evropy. Instituce předkládají projekty na implementaci specifických priorit definovaných každoročně Evropskou komisí ve třech oblastech: a) Zlepšení ochrany zdraví občanů (ochrana proti zdravotním hrozbám a bezpečné zdravotnictví); b) Podpora zdraví vč. snižování zdravotních nerovností (životní styl, prevence proti epidemiím, zdravotní dopady společenských a environmentálních faktorů); c) Tvorba a šíření zdravotních informací a vědomostí.

Rozpočet na léta 2008-2013 je 322 mil. €.

²⁴ <http://ec.europa.eu/cip>

²⁵ <http://cordis.europa.eu/coal-steel-rtd>

²⁶ <http://ec.europa.eu/health>

4. Program Life²⁷

Cílem programu je podpora vývoje a implementace environmentální politiky EU, zejména cílů 6. environmentálního akčního programu a odvozených tematických strategií. Program sestává ze tří podprogramů, které podporují následující témata:

- Příroda a biologická rozmanitost: projekty na podporu chráněných území, ekosystémů a ptactva;
- Politika a správa v oblasti životního prostředí: projekty na podporu environmentální legislativy a monitoringu životního prostředí;
- Informace a komunikace: projekty na zvyšování povědomí veřejnosti o problematice.

Příjemcem financování mohou být veřejné i soukromé instituce a organizace. Rozpočet na léta 2007-2013 je 2,1 mld. €.

5. Finanční nástroj civilní ochrany²⁸

Cílem programu je podpora a doplnění úsilí členských států na evropské úrovni v aktivitách týkajících se ochrany osob, majetku a životního prostředí v případě přírodních a technických katastrof vč. opatření vzájemné pomoci mezi členskými státy. Formou grantů nebo veřejných zakázek jsou financovány akce ve čtyřech liniích:

- Prevence: tvorba a výměna odborných vědomostí, komplementární řešení;
- Připravenost: výcvik a cvičení vč. mezinárodní spolupráce;
- Reakce na událost: příprava na přepravu a zásah na místě;
- Zvyšování veřejného povědomí o problematice, systém včasného varování.

Příjemcem financování mohou být veřejné i soukromé instituce a organizace.

Rozpočet na léta 2007-2013 je 190 mil. €.

6. Program Prevence, připravenost a zvládnání následků teroristických útoku²⁹

Prostřednictvím grantů nebo veřejných zakázek jsou financovány národní nebo nadnárodní akce v oblastech:

- Energetika: modelování evropské sítě vysokého napětí, zhodnocení rizik pro řídicí systémy, simulace velkoplošných výpadků...;
- ICT: analýza nových médií a zajištění krizové komunikace; analýza a připravenost na útoky na informační infrastrukturu; prototyp evropského varovacího systému, analýza závislosti ICT na elektrické energii;
- Voda, potraviny, finančníctví, doprava, chemický průmysl...;
- Jaderný průmysl a vesmír.

Je žádoucí, aby projekty byly vedeny aktéry z veřejného sektoru. Rozpočet na léta 2007-13 je 137 mil. €.

7. Program Předcházení a potírání trestné činnosti³⁰

Prostřednictvím grantů nebo veřejných zakázek jsou financovány akce v oblastech:

- Zlepšení mezinárodní spolupráce a koordinace;
- Analytická, monitorovací a evaluační činnost;
- Vývoj a přenos technologií a metodologií;
- Školení, výměna zaměstnanců a expertů;
- Zvyšování obecného povědomí o problematice a šíření výsledků.

Jsou podporována jak horizontální témata (ochrana svědků, přenositelnost dat...), tak specifická témata (výbušniny, radikalizace, jaderný terorismus, biologická bezpečnost, obchod s lidmi, pašeráctví...). Granty jsou primárně určeny pro mezinárodní konsorcia státního a neziskového sektoru. Rozpočet na léta 2007-13 je 600 mil. €.

²⁷ <http://ec.europa.eu/environment/life>

²⁸ <http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/finance.htm>

²⁹ http://ec.europa.eu/justice_home/funding/cips/funding_cips_en.htm

³⁰ http://ec.europa.eu/justice_home/funding/isec/funding_isec_en.htm

8. Program Safer Internet³¹

Cílem programu je podpora bezpečnějšího používání internetu a souvisejících technologií, a to zvláště pro děti. Program zaměřený spíše na společenskou než technologickou ochranu je členěn na čtyři hlavní linie:

- Zvyšování obecného povědomí o problematice;
- Boj proti nezákonnému obsahu, nebezpečným kontaktům a chování on-line;
- Podpora bezpečnějšího prostředí on-line;
- Tvorba znalostní základny.

Rozpočet na léta 2009-2013 je 55 mil. €.

9. Programy Evropské rozvojové spolupráce³²

Rozvojové oblasti jihovýchodní Evropy, východní Evropy a střední Asie, Jižního středomoří, Blízkého a středního východu, ACP a Latinské Ameriky jsou podporovány granty z programů PHARE, ISPA, SAPARD, TACIS, CARDS, OBNOVA, ALA, MEDA, FED a EAR. Granty jsou udělovány na služby, práce nebo dodávky. Podporované tematické oblasti zahrnují:

- Demokracii a lidská práva; Pohlaví; Volby; Migrace;
- Spolufinancování s NGO;
- Životní prostředí a lesy; Zdraví; Bezpečnost potravin; Drogy; Pozemní miny;
- ACP-EU programy voda, energie a mikro-finanování.

10. Veřejné zakázky Evropské komise³³

Poptávané práce, služby či studie jsou utříděny podle jednotlivých Generálních ředitelství. O získání zakázky se může ucházet jakákoliv fyzická nebo právnická osoba ze zemí EU, zemí se zvláštní dohodou s Evropskou komisí a zemí, které ratifikovaly v rámci GATS vícestrannou dohodu o státních zakázkách v oblasti služeb.

11. Program EUREKA³⁴

Program a organizace EUREKA je celoevropskou sítí podporující tržní a průmyslový výzkum. Těžištěm programu je iniciace průmyslové spolupráce na individuálních bottom-up projektech, které, pokud jsou EUREKOU uznány za kvalitní, dostanou nálepku Σ! a logistickou podporu sekretariátu. V současnosti je možné podávat projekty v devíti oblastech:

- Medicína a biotechnologie;
- Telekomunikace;
- Energetika;
- Životní prostředí;
- Informační technologie;
- Lasery;
- Nové materiály;
- Robotika a automatizace;
- Doprava;

EUREKA dále organizuje a řídí dva typy strategických iniciativ:

- CLUSTERS: průmyslový výzkum a vývoj širokého dopadu (často předchůdci Společných technologických iniciativ Evropské komise, viz níže);
- UMBRELLAS: průmyslové sítě, jejichž cílem je generovat individuální projekty.

Pokud je schválen projekt s českým účastníkem, na jeho práci přispívá prostřednictvím vlastního grantového schématu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Schéma je otevřené pro veřejné i soukromé subjekty, bez ohledu na jejich ziskovost.

³¹ http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip

³² <http://ec.europa.eu/europeaid>

³³ http://ec.europa.eu/public_contracts/index_en.htm

³⁴ <http://www.eureka.be>

12. Program COST³⁵

Program COST podporuje projekty mezinárodní VaV spolupráce v devíti oblastech:

- Biomedicína a molekulární biovědy;
- Potraviny a zemědělství;
- Lesy, jejich produkty a jiné požitky;
- Materiály, fyzika a nanovědy;
- Chemie a molekulární vědy a technologie;
- Vědy o zemi a management životního prostředí;
- Informační a komunikační technologie;
- Transport a městský rozvoj;
- Lidé, společnost, kultura a zdraví.

Projekty jsou předkládány „bottom up“ přímo vědeckými institucemi členských zemí EU. Jsou doporučeny k financování, pokud mají odpovídající vědeckou kvalitu a má o ně zájem alespoň pět členských zemí. COST přispívá na společné aktivity (konference, publikace, krátkodobé stáže), účastníci si platí vlastní výzkum. V ČR je účast placena z grantového schématu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Vyhodnocování projektů probíhá dvakrát ročně vždy v březnu a září.

13. Evropská výzkumná nadace (European Science Foundation, ESF)³⁶

Nadace je sdružením 80 evropských výzkumných a grantových organizací. Poskytuje čtyři hlavní typy vlastních grantů s uzávěrkou jednou ročně:

- EUROCORES (European Collaborative Research) – financování bottom-up projektů základního výzkumu;
- RNP (Research Networking Programs) - financování mezinárodních vědeckých sítí ve vybraných oblastech;
- Research Conferences - financování větších vědeckých konferencí;
- Exploratory Workshops - financování menších workshopů.

14. Evropská obranná agentura (European Defence Agency, EDA)³⁷

Agentura byla ustavena v roce 2004 s úkolem napomáhat členským státům v budování evropských obranných kapacit, podporovat obranný výzkum a vývoj a vytvořit jednotný trh v oblasti armádních zakázek. V současnosti jsou prostřednictvím EDA financovány dva společné vědeckotechnologické programy:

Společný investiční program na ochranu ozbrojených sil s rozpočtem 55 mil. € na léta 2007-2009: Jedná se o financování VaV prostřednictvím výzev pro vytipované řešitele v oblastech:

- Integrovaný dohled za pomoci zlepšené detekce, identifikace a reakce;
- Ochrana jednotlivce;
- Analýza dat vč. slučování dat z různých zdrojů;
- Zabezpečené taktické bezdrátové komunikační systémy ve městě;
- Plánování a nacvičování misí v asymetrickém prostředí.

ČR do programu přispívá a české organizace tedy mohou žádat o zařazení do seznamu oslovovaných potenciálních řešitelů.

Společný investiční program inovativních koncepcí a technologií s ničivými účinky na bojovou situaci s rozpočtem 15,6 mil. € na léta 2008-2009 – tohoto programu se ale ČR neúčastní.

³⁵ <http://cost.esf.org>

³⁶ <http://www.esf.org>

³⁷ <http://eda.europa.eu>

15. Evropská kosmická agentura (European Space Agency, ESA)³⁸

Cílem agentury je podporovat mírovou spolupráci evropských zemí v oblasti kosmického výzkumu a technologií a jejich kosmického využití. Spolupracovat s agenturou je možné téměř výlučně prostřednictvím účasti na jí vypisovaných veřejných zakázkách.

16. Společné technologické iniciativy (Joint Technology Initiatives, JTI)

JTI jsou právně společnými podniky Evropské komise, členských států a/nebo významných průmyslových uskupení v konkrétní technologické oblasti, jež mají za cíl posunout vpřed technologickou úroveň a standardizaci v konkrétní průmyslové oblasti. V praxi JTI fungují jako malý grantový program, který vypisuje výzvy nebo veřejné zakázky na řešení konkrétních výzkumných úkolů. V roce 2008 bylo založeno pět iniciativ v následujících oblastech:³⁹

- Inovativní medicína (IMI);
- Vestavěné elektronické systémy (ARTEMIS);
- Nanoelektronika (ENIAC);
- Aeronautika a čistá letecká doprava (Clean Sky): většinu výzkumu provádí samo konsorcium Clean Sky;
- Palivové články a vodík (FCH).

Kromě těchto iniciativ se nějakou dobu diskutuje o JTI Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti (GMES)⁴⁰ nebo zatím spekulativně o JTI Energeticky úsporné stavby (E2B)⁴¹ či JTI Výrobní technologie budoucnosti (MANUFUTURE)⁴².

17. Další společné podniky podle čl. 171 (Joint Undertaking, JU)

V současnosti se jedná se o tři velké iniciativy v kosmonautice, energetice a dopravě s významným vědeckotechnologickým rozměrem, kde je řada dílčích úkolů podobně jako v případě Evropské kosmické agentury realizována formou veřejných zakázek:

- Evropský program satelitní navigace (GALILEO)⁴³;
- Experimentální fuzní reaktor (ITER)⁴⁴;
- Řízení letového provozu (SESAR)⁴⁵;

18. Iniciativy členských států ,podle čl. 169‘

Jedná se o společné programy členských států EU v oblasti VaV. Do současné doby byly schválené tři iniciativy:

- Podpora výzkumných malých a středních podniků (Eurostars)⁴⁶ – jedná se o iniciativu spoluvytvářenou a spravovanou programem EUREKA;
- Společný program asistovaného žití (AAL)⁴⁷ – zde ovšem Česká republika a tudíž ani její týmy neparticipují;
- Evropský metrologický výzkumný program (EMRP)⁴⁸;

Na přelomu roku 2009/2010 by měla Evropská komise předložit návrh čtvrté iniciativy:

- Společný program výzkumu Baltského moře (Bonus 169)⁴⁹.

19. Evropský inovační a technologický institut (EIT)⁵⁰

EIT je snahou Evropské komise a členských států propojit špičkový výzkum a vývoj se vzděláváním na jedné straně a průmyslem a inovacemi na straně druhé. Jde o dvouúrovňový

³⁸ <http://emits.esa.int>

³⁹ <http://cordis.europa.eu/fp7/jtis>

⁴⁰ <http://www.gmes.info>

⁴¹ <http://www.e2b-ei.eu>

⁴² <http://www.manufuture.org>

⁴³ <http://www.esa.int/esaNA/galileo.html>

⁴⁴ <http://www.iter.org>

⁴⁵ <http://www.sesarju.eu>

⁴⁶ <http://www.eurostars-eureka.eu>

⁴⁷ <http://www.aal-europe.eu>

⁴⁸ <http://www.emrponline.eu>

⁴⁹ <http://www.bonusportal.org>

⁵⁰ <http://eit.europa.eu>

virtuální institut sestávající z Řídící rady a řady Znalostních a inovativních společenství (Knowledge and Innovation Communities, KIC). Každý KIC je partnerstvím mezi evropskými výzkumnými ústavami, vysokými školami, soukromými firmami a dalšími stranami, které se podílí na převodu výsledků výzkumu ve vybraných strategických trans-disciplinárních oblastech do praxe. V srpnu 2009 byla uzavřena první výzva na podávání návrhů KIC ve třech oblastech:

- Vyrovnávání se s klimatickými změnami;
- Trvale udržitelná energetika;
- Informační a komunikační společnost budoucnosti.

20. Finanční mechanismy Norska a zemí Evropského hospodářského prostoru⁵¹

Jedná se o příspěvek Norska, Islandu a Lichtenštejnska novým členskými zeměmi EU jako kompenzace za přístup na jejich trhy po rozšíření EU v roce 2004. Pro projekty s neziskovým charakterem je tak k dispozici ve formě grantů v letech 2004-09 až 110 mil. €. Finanční mechanismy podporují projekty ze širokého spektra oborů:

- Uchovávaní evropského kulturního dědictví;
- Ochrana životního prostředí;
- Rozvoj lidských zdrojů;
- Zdravotnictví a péče o dítě;
- Podpora udržitelného rozvoje;
- Vědecký výzkum a vývoj;
- Implementace Schengenského acquis, posilování justice (donor pouze Norsko);
- Regionální politika a přeshraniční aktivity (donor pouze Norsko).

21. NATO – Věda pro mír a bezpečnost (SPS)⁵²

Tento program nabízí granty k podpoře spolupráce vědců z členských zemí NATO s partnerskými zeměmi NATO a jižním Středoziemím na projektech zabývajících se obranou proti terorismu a jiným bezpečnostním hrozbám. Témata musí odpovídat prioritám NATO a prioritám partnerské země, plus jsou udělovány granty na podporu elektronické komunikační infrastruktury v partnerských zemích. Program hradí výdaje na činnosti v partnerské zemi, účast vědců ze zemí NATO na projektu je považována za prestižní záležitost.

22. UNESCO – International Basic Sciences Programme (IBSP)⁵³

Jedná se o mezinárodní multidisciplinární program financovaný členskými zeměmi UNESCO, který má za cíl podpořit spolupráci v základních vědeckých disciplínách a vědeckém vzdělávání. Podporovány jsou především velké regionálně specifické aktivity, kterých se účastní národní, regionální a mezinárodní centra špičkového výzkumu v základních vědeckých disciplínách. Orientace je na podporu spolupráce Severu a Jihu naší planety a na dosažení Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals). Každého projektu se musí účastnit minimálně dvě země, z nichž jedna musí být rozvojová.

23. Human Frontier Science Program (HFSP)⁵⁴

HFSP je vědeckým programem zemí G7, EU, Austrálie, Nového Zélandu a dalších pro bádání mající za cíl posunout vpřed naše znalosti o člověku. Je podporován nový, inovativní a interdisciplinární základní výzkum zaměřený na komplexní mechanismy živých organismů. Témata pokrývají široké spektrum, od molekulární a buněčných studií po systémové a kognitivní neurovědy. Důraz je kladen na inovativní spolupráci, která spojí biology s vědci v oborech jako jsou fyzika, chemie, matematika, informatika a inženýrství. Základní typy podpory zahrnují trans-disciplinární granty, granty pro mladé vědce, běžné granty a stipendia.

⁵¹ <http://www.eeagrants.org>

⁵² <http://www.nato.int/science>

⁵³ http://portal.unesco.org/science/en/ev.php-URL_ID=3208&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

⁵⁴ <http://www.hfsp.org>

3. Hlavní aktéři v přípravě legislativy a řízení programů ve VaV

3.1 Evropská komise

Evropská komise (EK) je výkonným orgánem EU. Má téměř výlučné právo na zákonodárnou iniciativu, proto legislativní proces v EU v naprosté většině případů začíná návrhem Komise, který je předložen Radě EU a Evropskému parlamentu. Evropská komise často bývá přirovnávána k „evropské vládě“, jejím úkolem je zastupovat a hájit zájmy EU jako celku.

Evropská komise sestává z Generálního sekretariátu (Secretariat General, SG), řady Generálních ředitelství (Directorate General, DG) zodpovědných za jednotlivé politiky EU a dalších ‚služeb‘ (services).⁵⁵ Každé DG politicky vede evropský komisař a práci řídí Generální ředitel (Director General). Sdružení všech komisařů vedené prezidentem Evropské komise se nazývá Kolegium komisařů.

Hlavním aktérem zodpovědným za politiku výzkumu a vývoje a tím i za Rámcové programy je Generální ředitelství pro výzkum a vývoj (DG RTD)⁵⁶ vedené od roku 2010 komisařkou pro výzkum a inovace, Irkou Máire Geoghegan-Quinn. Řada výzkumných tematických priorit je ovšem připravována a spravována některým z dalších tří ‚výzkumných‘ Generálních ředitelství:

- Tematická priorit Informační a komunikační technologie je spravována **Generálním ředitelstvím Informační společnost a média** (DG INFSO);⁵⁷
- Tematická priorit Energetika a tematická priorit Doprava jsou částečně spravovány **Generálním ředitelstvím Doprava a energetika** (DG TREN);⁵⁸
- Tematická priorit Vesmír a tematická priorit Bezpečnost jsou spravovány **Generálním ředitelstvím Podnikání a průmysl** (DG ENTR).⁵⁹

Od roku 2009 je přesouvána odpovědnost za velkou část exekuce 7.RP na dvě nové externí agentury EK zřízené za tímto účelem, a to:

- **Výkonná agentura pro výzkum (REA)**⁶⁰

Hlavní činnost agentury představuje vyhodnocování výzkumných záměrů a dohled nad průběhem jednotlivých projektů. Během 7.RP bude spravovat výzkumné rozpočty dosahující celkově 6,5 miliardy eur. Specifické úkoly agentury zahrnují:

- správu stipendijního programu Marie Curie a s ním souvisejících vědeckých ocenění;
- správu zvláštních grantových programů podporujících malé a střední podniky;
- správu projektů s účastí více partnerů v oblasti výzkumu vesmíru;
- správu projektů s účastí více partnerů v oblasti bezpečnostního výzkumu;
- provoz střediska pro příjem a vyhodnocování výzkumných záměrů v Bruselu;
- provoz informačního střediska pro veškeré dotazy ohledně 7.RP.

Ředitelem REA je Graham Stroud (dříve úředník EK).

- **Výkonná agentura Evropské rady pro výzkum (ERC)**⁶¹

Výkonná agentura ERC má na starosti následující úkoly:

- provádět roční Pracovní program stanovený vědeckou radou ERC a schválený Komisí;
- v souladu s Pracovním programem provádět výzvy k předkládání návrhů projektů;
- poskytovat žadatelům informace a podporu;
- pořádat peer-review hodnocení projektových záměrů;
- v souladu s finančním nařízením EU uzavírat a spravovat Grantové dohody;

⁵⁵ http://ec.europa.eu/dgs_en.htm

⁵⁶ <http://ec.europa.eu/dgs/research>

⁵⁷ http://ec.europa.eu/dgs/information_society

⁵⁸ http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport

⁵⁹ <http://ec.europa.eu/dgs/enterprise>

⁶⁰ http://europa.eu/agencies/executive_agencies/rea/index_cs.htm

⁶¹ http://europa.eu/agencies/executive_agencies/erc/index_cs.htm

- poskytovat pomoc vědecké radě ERC;
- Ředitelem agentury je Jack Metthey (dříve úředník EK).

Struktura a personální obsazení DG RTD jsou uvedena v oficiálním organigramu Komise⁶², struktury DG INFSO⁶³ a DG TREN⁶⁴ jsou uvedena v analogických organigramech. Na Komisi dnes pracuje i řada pracovníků českého a slovenského původu, které může být vhodné v rozumné míře pro konzultace Vašich témat a dalších záležitostí kontaktovat:

- Mykola Dzubinsky, DG RTD, materiály s vysokou přidanou hodnotou;
- Milan Grohol, DG RTD, průmyslové produkty nové generace;
- Lukáš Pejčoch, DG RTD, projektový audit;
- Kateřina Ptáčková, DG RTD, jaderné štěpení;
- Pavel Szturc, DG RTD, Výzkumný program uhlí a oceli;
- Tomáš Tureckí, DG RTD, změna klimatu a environmentální rizika;
- Dalibor Vojta, DG RTD, administrace a finance projektů;
- Marcela Groholová, agentura REA, program Marie Curie;
- Jiří Plecítý, DG ENTR, inovace a MSP, kabinet komisaře Verheugena;
- Aleš Fiala, DG INFSO, vedoucí oddělení Budoucí a nové technologie;
- Libor Král, DG INFSO, vedoucí oddělení Kognitivní systémy, interakce a robotika;
- Pavel Jirsa, DG TREN, vedoucí oddělení Inspekce jaderných zařízení;
- Jan Pánek, DG TREN, vedoucí oddělení Uhlí a ropa;
- Ladislav Miko, DG ENVI, ředitel ředitelství Příroda.

3.2 Rada EU

Rada Evropské unie (Council EU) hraje klíčovou úlohu v rozhodovacím procesu EU, neboť se jedná o hlavní legislativní orgán reprezentující zájmy členských států (mezivládní prvek). Rada existuje formálně pouze jedna, ale schází se v různých sestavách podle projednávaného tématu, zasedá tedy např. ve složení ministrů financí, životního prostředí nebo zemědělství. Co se týká implementace a vlastního řízení schválených komunitárních akcí a programů, do toho již Rada mimo politických prohlášení nemá možnost jinak zasahovat.

Příprava nových legislativních aktivit v oblasti výzkumu a vývoje spadá pod formaci Rady - **Rada pro konkurenceschopnost** (Competitiveness Council)⁶⁵, která má ve své kompetenci vnitřní trh, průmysl, výzkum a turistiku. Zde Českou republiku zastupuje Ministr školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).

Schůzka ministrů je jen špičkou ledovce, neboť legislativa, kterou na schůzce ministři schvalují, je z velké části předjednána na nižších úrovních Rady. V případě přípravy politiky v oblasti VaV se jedná nejprve o **Pracovní skupinu Rady pro výzkum** (Research Council Working Group) a poté o **Výbor stálých zástupců** (Comité des représentants permanents, COREPER)⁶⁶ - část COREPER I. V současnosti se Pracovní skupiny pro výzkum za ČR účastní ataše pro výzkum Hana Vlčková ze Stálého zastoupení ČR při EU, která má na starosti vědu, výzkum a profesní kvalifikace, a jednání výboru COREPER I velvyslankyně Jana Reinišová, zástupkyně stálé představitelky ČR při EU.

K dalším užitečným českým kontaktům v Radě patří dva pracovníci Generálního sekretariátu, zejména Jiří Buriánek, ředitel pro průmyslovou inovaci, výzkum a energetickou politiku, a potom Petr Blížkovský, ředitel pro ekonomiku a regionální politiku.

⁶² http://ec.europa.eu/dgs/research/pdf/organisation_en.pdf

⁶³ http://ec.europa.eu/dgs/information_society/directory/pdf/organi_en.pdf

⁶⁴ http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/wcm/dg_tren_organisation_chart_en.pdf

⁶⁵ <http://www.consilium.europa.eu/App/newsroom/loadbook.aspx?BID=88&cmsid=353>

⁶⁶ <http://europa.eu/whoiswho/public/index.cfm?fuseaction=idea.hierarchy&nodeid=3760>

3.3 Evropský parlament

Evropský parlament (EP) je složen ze zástupců členských zemí EU přímo volených občany v jednotlivých členských státech. Počet zástupců za daný členský stát je dán počtem jeho obyvatel. V současné době má EP 785 europoslanců, z toho za Českou republiku 24. Evropský parlament má spolu s Radou rozhodovací roli v mnoha případech navrhované evropské legislativy, a podobně jako Rada nemá přímý vliv na implementaci navržených programů a opatření.

Na druhou stranu, Evropská komise má povinnost reagovat na přímou interpelaci individuálního národního poslance Evropského parlamentu a některé lobbyistické skupiny tento nástroj využívají jako jednu z nejsilnějších možností ovlivnění formování politiky v této oblasti. Příkladem využití tohoto mechanismu vlivu je vyjednávání o realizaci výzkumu a vývoje v oblasti jaderného štěpení – vyjednávání o programu Euratom.

Práce Evropského parlamentu je organizována prostřednictvím specializovaných výborů a teprve jimi připravené podklady jsou schvalovány na plenárních zasedáních celého Parlamentu. Za oblast výzkumu a vývoje je odpovědný **Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku** (ITRE)⁶⁷. Předsedou výboru ITRE je v současném volebním období Herbert Reul (Německo), jedním ze čtyř místopředsedů Evžen Tošenovský (ČR), dalšími českými členy Jan Březina a Miroslav Ransdorf a náhradníky Vladimír Remek a Jiří Havel. V sekretariátu ITRE má agendu VaV na starost Maria Luisa Pacios Jimenez.

3.4 Poradní orgány Evropské komise

Důležitou charakteristikou přípravy nové legislativy, programu nebo výzvy je ustavování a existence různých systémových i *ad hoc* ustavených **poradních výborů**. Ty orgány, jejichž existence je iniciována přímo ze strany Evropské komise – zejména Expertní poradní skupiny, Evropské technologické platformy a Programové výbory 7.RP – mají v očích EK velkou váhu, ostatní organizace vliv menší a individuální podněty mají dopad relativně zanedbatelný.

Z řady dlouhodobě pracujících výborů, které Evropská komise konzultuje v oblasti politiky výzkumu a vývoje, lze jmenovat zejména následující:

- **European Research Area Board (ERAB, nástupce výboru EURAB)**⁶⁸

Skupina má obecně za úkol poskytovat Komisi poradenství v otázkách realizace Evropského výzkumného prostoru vzhledem k cílům vymezeným v odpovídající Zelené knize, konkrétně pak poskytovat Komisi podporu v její snaze o dosažení cílů stanovených v Rozhodnutí o 7.RP. Výbor se skládá z 22 odborníků zastupujících vědeckou obec, průmyslová odvětví a občanskou společnost. Nikdo ve výboru není v jeho současném složení z České republiky; z Nových členských států EU je ale zastoupeno Polsko (Karol Musiol z Jagelonské university v Krakově) a Lotyšsko (Zaneta Okolina z Lotyšské university; za povšimnutí stojí, že bývalá lotyšská presidentka Vaira Vike-Freiberga byla jednou ze tří osob, které nominovaly současný ERAB).

- **Scientific and Technical Research Committee (CREST)**⁶⁹

Formálně nejvyšší politický výbor zástupců členských států a Evropské komise pro oblast VaV věnující se otázkám jako je výměna informací o národních politikách VaV za účelem maximalizace jejich koherence na evropské úrovni (Open Method of Coordination, OMC), dosažení Lisabonských cílů v oblasti VaV a v poslední době realizace opatření Komise po zveřejnění Zelené knihy o VaV v roce 2007. Za Českou republiku jsou do Výboru nominováni Jan Marek (Ministerstvo školství) a Karel Klusáček (Technologické centrum).

⁶⁷ <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=ITRE>

⁶⁸ <http://ec.europa.eu/research/erab>

⁶⁹ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1422>

- **European Research Council (ERC)**⁷⁰

Výbor s relevancí pouze pro podprogram 7.RP Myšlenky (základní/hraniční výzkum): Jádrem Evropské vědecké rady je nezávislá vědecká rada složená z představitelů evropské vědecké obce na nejvyšší úrovni. Tito představitelé jsou nezávislí na svých státech a institucích a v ERC jednají pouze za svou osobu. Členem vědecké rady ERC je z České republiky Pavel Exner z Ústavu jaderné fyziky AV ČR, ovšem jeho možnosti jsou pouze na strategické úrovni, nikoliv na úrovni výběru jednotlivých projektů.

- **European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI)**⁷¹

Cílem fóra je podporovat koherentní a strategický přístup k politickému rozhodování o výzkumných infrastrukturách v Evropě a podporovat multinárodní iniciativy vedoucí k lepšímu využití a budování výzkumných infrastruktur. Předsedou fóra je Carlo Rizzuto (Sincrotrone Trieste - ELETTRA, Itálie), místopředsedkyní Beatrix Vierkorn-Rudolph (Spolkové ministerstvo pro vzdělávání a výzkum, Německo). Českými zástupci jsou Jan Hrušák (Akademie věd ČR) a Naděžda Witzanyová (MŠMT).

- **European Security Research and Innovation Forum (ESRIF, nástupce výboru ESRAB)**⁷²

Cílem dvouletého působení fóra byla analýza podpory evropské civilní bezpečnostní politiky z hlediska vhodných technologií a znalostí. Práce fóra je v současnosti završována zveřejněním finální zprávy zahrnující m.j. Evropskou agendu pro bezpečnostní výzkum a inovace. Předsedou fóra byl Dragutin Mate (Slovinsko), místopředsedy Jürgen Stock (Germany, Federální kriminální úřad, Německo) a Giancarlo Grasso (Finmeccanica, Itálie). Českými zástupci byli Milan Holl (VZLU) a Vladimír Nekvasil (Akademie věd ČR).

- **Sounding Board**⁷³

Jednalo se o osobní poradní orgán komisaře Potočnicka k zastupování zájmů malých a středních podniků v 7.RP, kde byla k účasti přizvána i Zuzana Boukalová (Vodní zdroje).

3.5 Expertní poradní skupiny Rámcových programů

Evropská komise si nechává vypracovávat nezávislé posudky a studie na nejrůznější aspekty své politiky. Za tímto účelem vytváří menší expertní skupiny, které jsou složené z řady nezávislých expertů, kteří jednají *ad personam* (sami za sebe).

V případě 7.RP si Komise udržuje stálé **Expertní poradní skupiny** (Expert Advisory Groups, EAG)⁷⁴ pro každou tematickou prioritu programu a přípravu odpovídajících Pracovních programů. Příslušné ředitelství si vybírá experty v oboru často na základě neformálních vazeb bez intervence členských či asociovaných států či požadavku na jejich paritní zastoupení. Zpravidla se jedná o výzkumné pracovníky z oboru (ze soukromé či veřejné sféry), zástupce oborových asociací či tzv. think-tanků, cca 15 – 20 lidí.

3.6 Evropské technologické platformy

Evropské technologické platformy (ETP) jsou volná sdružení průmyslových podniků, výzkumných institutů, finančních institucí, aktérů veřejné správy, a asociací uživatelů a spotřebitelů podílející se na výzkumu, vývoji a inovacích v některé konkrétní strategicky významné technologické oblasti. Úkolem ETP je vytvořit střednědobou až dlouhodobou vizi budoucího technologického vývoje v daném sektoru (Strategic Research Agenda, SRA), jehož podpora přispěje k hospodářskému růstu, konkurenceschopnosti a udržitelnému rozvoji v Evropě, a pak tuto vizi naplňovat.

⁷⁰ <http://erc.europa.eu>

⁷¹ <http://cordis.europa.eu/esfri>

⁷² <http://www.esrif.eu>

⁷³ http://ec.europa.eu/commission_barroso/potocnik/research/simplification_arch_en.htm

⁷⁴ http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm?pg=eag

Ustavování ETP bylo aktivně podporováno z 6.RP, protože Evropská komise si od nich slibuje zlepšený přístup k vědeckovýzkumné politice a její prioritizaci bottom-up. Komise proto pozorně sledovala a sleduje trendy, vize a vyjádření předkládané ETP, a to až při návrhu 7.RP jako takového, tak při návrhu témat do výročních Pracovních programů. Hlavní výhodou tohoto přístupu je, že se jedná o témata, na kterých má svůj zájem nejen soukromý ale i veřejný sektor a na kterých se klíčoví partneři sdružení v ETP předem shodli, a proto lze předpokládat vysokou úroveň dlouhodobé udržitelnosti plánovaných výzkumných aktivit.

V současnosti existuje ke čtyřiceti ETP, se kterými Evropská komise spolupracuje.⁷⁵ V jednotlivých členských státech se někdy formují národní odnože těchto platform, jejichž zástupci mají mimo jiné za úkol účastnit se práce Evropské technologické platformy a přenášet tam podněty z národní úrovně. V České republice je těchto národních technologických platform registrováno okolo deseti.⁷⁶

3.7 Programové výbory Rámcových programů

Programové výbory 7.RP (Programme Committees, PC) jsou oficiální orgány členských s asociovaných států 7.RP⁷⁷, jejichž prostřednictvím se tyto státy podílí na přípravě výročních Pracovních programů a na rozhodování o výběru projektů k financování.

Specifický program Spolupráce je rozdělen na deset témat, přičemž každé téma má svůj Programový výbor. Podobně je tomu i u Specifického programu Kapacity; Myšlenky a Lidé mají po jednom Programovém výboru pro celý Specifický program. Programových výborů se účastní zástupci všech členských a asociovaných zemí 7.RP. Za každou zemi je nominován jeden delegát plus libovolný počet expertů. V případě ČR je za nominace v současné době zodpovědný Odbor pro mezinárodní spolupráci ve VaV Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.⁷⁸ V závislosti na velikosti obhospodařované priority se Programové výbory schází dvakrát až šestkrát za rok.

Programové výbory primárně projednávají a schvalují Pracovní program (Work Programme, WP) jednotlivých tematických priorit. Zástupci v PC mají právo vznášet připomínky k textu, navrhnout změny a předkládat nová témata. Větší dopad má vstup členů PC, pokud se jedná o dobře podložený návrh, s kterým souhlasí několik dalších zemí, a proto je nezbytná úzká komunikace mezi zástupci v PC a národními experty v dané oblasti. Obecně je nejjednodušší podat návrh nového tématu v první fázi přípravy Pracovního programu. Komise někdy přímo po členech Programových výborů návrhy témat žádá. V praxi to znamená, že je nutné mít téma připravené s dostatečným předstihem - např. přípravy na projednávání Pracovního programu pro rok 2010 zahájila řada ředitelství EK již na podzim roku 2008.

Dále se PC vyjadřují k projektům, které Evropská komise vybrala k financování na základě doporučení nezávislých hodnotitelů, ovšem bez skutečného práva do seznamu zasahovat. V praxi se jedná o formalitu vůči členským státům ze strany Komise, avšak mohou se objevit okolnosti, za kterých se stane diskuze Komise s Programovým výborem netriviální. Jedná se zejména o strategické projekty, které mají důležitou přidanou hodnotu pro EU a které např. neobdržely od nezávislých evaluátorů nejvyšší počet bodů, ale i přesto Komise trvá na jejich financování. Závěrečné rozhodnutí ve výběru projektů k financování má nicméně v 7.RP jednoznačně Evropská komise.

V některých prioritách umožňuje Evropská komise členům PC žádat o další informace k hodnocení jednotlivých projektů v rámci strukturovaných krátkých bilaterálních jednání.

⁷⁵ <http://cordis.europa.eu/technology-platforms>

⁷⁶ <http://www.fp7.cz/technologicke-platformy-a-spolecne-technologicke-iniciativy-jti>

⁷⁷ ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/third_country_agreements_en.pdf

⁷⁸ <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/vyzkum-a-vyvoj-1>

Tato setkání umožňují jednak získání detailních informací o pozitivích a slabostech diskutovaných projektů, jednak zviditelnění a demonstraci zájmu o projekt, a konečně příležitost neformálně diskutovat možnosti, jak projekt upravit pro další výzvu.

Z hlediska potenciálních národních uchazečů o financování ze 7.RP mají PC ten význam, že mohou zájemcům průběžně a neformálně poskytovat připravované drafty Pracovních programů (v omezené míře toto Komise toleruje, neboť jí to dává určitou zpětnou vazbu k navrhovaným tématům a jim přiřazovaným grantovým schémátům).

3.8 Další konzultované organizace/Evropské profesní asociace

Komise při přípravě nové legislativy a dalších nových iniciativ konzultuje aktivně i řadu dalších významných organizací v daném oboru. V oblasti výzkumu a vývoje se jedná o následující průmyslová uskupení a univerzitní a výzkumné asociace:

- **European Heads of Research Councils (EUROHORCS)**⁷⁹

Obecným cílem uskupení představitelů národních grantových agentur je podporovat excelenci ve výzkumu a s tímto cílem poskytovat i nezávislou profesionální vědeckou expertízu a poradenství v oblasti vědeckovýzkumné politiky v Evropě. Od ledna 2009 je na tři roky předsedou výboru Dieter Imboden (SNSF, Švýcarsko) a místopředsedy jsou Arnold Migus (CNRS, Francie) a Leszek Borysiewicz (MRC, Velká Británie). Českým zástupcem je Petr Matějů (Grantová agentura ČR).

- **European Academy of Sciences Advisory Council (EASAC)**⁸⁰

Obecným cílem uskupení je zastupovat společné zájmy národních akademií věd prostřednictvím nezávislého profesionálního poradního hlasu vůči tvůrcům evropské politiky v oblasti VaV. Předsedou 25 členného výboru je Volker ter Meulen (Německá akademie věd Leopoldina), místopředsedy jsou Brian Heap (Academia Europaea), Sven Kullander (Královská švédská akademie věd) a Jos van der Meer (Královská nizozemská akademie umění a věd). Českým členem je Jan Palouš (Kancelář AVČR).

- **European Federation of National Engineering Associations (FEANI)**⁸¹

Federace má za cíl hájit společné zájmy evropských inženýrů, formovat jejich profesní jednotu a v rámci Evropy usilovat o koordinované a jednotné zastupování inženýrské profese. Jejím posláním je zajišťovat, aby odborná kvalifikace inženýrů členských zemí byla uznávána v Evropě i celosvětově, prosazovat odpovídající uznání a roli inženýrské profese a usilovat o odstraňování zábran jejich volného pohybu a o nediskriminované uplatnění bez ohledu na hranice států. Ve FEANI je zastoupeno 29 národních výborů evropských států, generálním sekretářem je Philippe Wauters, českým reprezentantem je Daniel Hanus (Český svaz vědeckotechnických společností).

- **European Association of Research and Technology Organisations (EARTO)**⁸²

EARTO je oborovou asociací evropských vědeckých a výzkumně-technických organizací. Předsedou je Erkki KM Leppävuori (VTT Technical Research Centre, Finsko), z České republiky se v současnosti na činnosti asociace nepodílí žádný oficiální zástupce.

- **European University Association (EUA)**⁸³

EUA reprezentuje a podporuje instituce vysokoškolského vzdělávání v 46 zemích, poskytuje jim platformu ke spolupráci, k výměně informací a diskuzi o nejnovějších trendech ve vysokoškolském vzdělávání a výzkumné politice. Aktivita asociace zahrnují Boloňský proces ve vzdělávání, příspěvky k tvorbě evropské vědeckovýzkumné politiky a vztahy s dalšími

⁷⁹ <http://www.eurohorcs.org>

⁸⁰ <http://www.easac.eu>

⁸¹ <http://www.feani.org>

⁸² <http://www.earto.org>

⁸³ <http://www.eua.be>

mezivládními, evropskými a mezivládními organizacemi v oblasti vyššího vzdělávání, výzkumu a inovací. Předsedou asociace je Georg Winckler (University of Vienna, Rakousko), místopředsedy jsou Jean-Marc Rapp (Université de Lausanne, Švýcarsko) a Christina Ullenius, (Karlstad University, Švédsko). Českým zástupcem v Radě EUA je předseda České konference rektorů, jímž je v současnosti Petr Fiala (Masarykova Univerzita v Brně).

- **League of European Research Universities (LERU)**⁸⁴

LERU byla založena v roce 2002 jako asociace dvanácti universit zabývajících se intenzivně výzkumem a usilujících o spojení vysoce kvalitní výuky s mezinárodně kompetitivním výzkumem. V roce 2006 bylo členství rozšířeno na dvacet institucí. Předsedou ligy je Bernd Huber (Ludwig-Maximilians-Universität München, Německo), místopředsedy jsou John Hood (University of Oxford, Velká Británie) a Hans Strof (Universiteit Utrecht, Nizozemí). Z nových členských zemí k členství zatím nebyl pozván nikdo.

3.9 Další národní a individuální hráči

Ovlivňování legislativních procesů je možné také prostřednictvím fungování národně organizovaných zájmových skupin (v ČR např. Asociace výzkumných organizací, Asociace inovačního podnikání, Hospodářská komora ČR, Unie malých a středních podniků nebo Česká konference rektorů).

Přípravu a provádění 7.RP komentovala a komentuje z vlastní iniciativy i přes stovku dalších firem, asociací a vědeckovýzkumných institucí, přičemž až na výjimky se jedná o západoevropské nebo panevropské subjekty (např. Philips, Microsoft, Eurochambres, Helmholtz Association, Vinnova nebo Akademie věd ČR).⁸⁵

⁸⁴ <http://www.leru.org>

⁸⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/debate-regional_en.html

4. Příprava legislativy v oblasti VaV

4.1 Iniclace legislativního procesu Evropskou komisí

Jako u jakéhokoliv jiného legislativního procesu na evropské úrovni má i v případě přípravy legislativy v oblasti VaV právo legislativní iniciativy Evropská komise.

Legislativa je koncepčně vypracovávána experty z Evropské komise na danou problematiku, často za pomoci externích specialistů z aplikačního sektoru v podobě **poradních skupin** (Advisory Groups). Komise nezdávka vypisuje i **veřejné konzultace** (public consultations), které jí pomáhají zajistit zpětnou vazbu od potenciálních uživatelů a dalších aktérů, jichž se připravovaná legislativa a programy týkají. Jednotlivci, častěji však organizace, tak mohou jednoduchým způsobem vyjádřit svůj názor k položeným otázkám (konzultace probíhá formou online dotazníkového šetření). Komise například obdržela celkem více než 3 000 nezávislých reakcí od jednotlivců i institucí během tří veřejných konzultací týkající se různých aspektů 7.RP.⁸⁶ Formálně konzultovány jsou i podpůrné orgány EU – Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů.

Proto, aby byly nové předpisy co nejefektivnější, musí být od roku 2005 pro legislativní návrhy též vypracováno **ex ante hodnocení dopadů** (impact assessment). Jedná se o analýzu přínosů a nákladů, která hodnotí vliv předkládaných návrhů na ekonomiku, životní prostředí a společnost. Poprvé v historii rámcových programů bylo takovéto hodnocení vypracováno také pro 7.RP.⁸⁷

Poté, co je dokument připraven příslušným Generálním ředitelstvím, často za pomoci méně formální meziresortní pracovní skupiny, následuje formální **vnitřní připomínkové řízení** (Interservice Consultation), v rámci kterého se k obsahu dokumentu vyjadřují další relevantní Generální ředitelství Evropské komise. Pokud mezi nimi existují zásadní neshody, své role se ujmou kabinety příslušných komisařů a rozhodovací proces nabývá více politické povahy. Jakmile dojde ke shodě, návrh obdrží **kabinety komisařů** a po vypršení ochranné lhůty, zpravidla pěti pracovních dnů, je návrh přijat.

Podle povahy schvalované legislativy nakonec Komise předloží dokument buď Radě EU a Evropskému parlamentu k připomínkování a ke schválení (tzv. spolurozhodovací proces), nebo Radě EU k připomínkování a schválení a Evropskému parlamentu k vyjádření (tzv. konzultační proces). V případě 7.RP podle Smlouvy o ES šlo o spolurozhodovací proces, v případě 7.RP podle Smlouvy o Euratomu o konzultační proces.

4.2 Schvalování legislativy VaV v Radě EU

V Radě EU spadá proces připomínkování a schvalování legislativy v oblasti VaV pod **Radu pro konkurenceschopnost**. Jednání na všech úrovních jsou vždy vedena odpovídající osobou z té země, která právě předsedá Radě EU.

Návrh Komise je v Radě projednán a připomínkován nejprve na úrovni **Pracovní skupiny Rady pro výzkum**, kde se schází až několikrát týdně národní ataše pro výzkum, kteří pracují na Stálém zastoupení jednotlivých členských zemí v Bruselu. Jednání pracovní skupiny se také mohou účastnit experti dojíždějící z členské země (z ústředí). Členské státy se vyjadřují nejdříve k obecným charakteristikám předkládané legislativy, následně je dokument projednáván článek po článku. Delegation mívají k projednávání návrhů zpravidla instrukce

⁸⁶ Budoucnost evropské výzkumné politiky; výzkumná témata 7.RP; zjednodušení v 7.RP (v letech 2004-2005).

⁸⁷ Jedná se o přílohu k návrhu 7.RP: Impact assessment and ex ante evaluation (COM(2005) 119 final).

z ústředí, v případě VaV se jedná zejména o instrukce z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.⁸⁸

Na jednáních Pracovní skupiny je vždy přítomen i zástupce Komise, který se k diskusi a pozměňovacím návrhům členských států vyjadřuje a vysvětluje stanovisko EK. Předsedající pak některé návrhy delegací zapracuje do tzv. kompromisního textu. Nalézt shodu mezi všemi členskými státy není jednoduché a do velké míry záleží jednak na schopnosti předsedajícího účinně řídit diskusi, jednak na schopnosti zástupců Komise vysvětlit a obhájit svou pozici. Vzhledem k tomu, že uspěje především takový pozměňovací návrh, který je podporován co největším počtem zemí, je důležitá neformální koordinace postojů jednotlivých delegací i mimo oficiální jednání.

Jakmile se Pracovní skupina shodne na většině otázek zejména technického charakteru a je zřejmé, že ostatní otevřené otázky se nepodaří vyřešit na této úrovni, postoupí předsednictví svůj kompromisní text na **Výbor stálých zástupců**. Zde je připravovaná legislativa zpravidla pouze jedním z bodů jednoho celodenního jednání, a jde opět o další snahu najít přijatelný kompromis a zbavit text většiny výhrad, které členské země uplatňují, aby mohl být návrh ministrům předložen v co nejkřistší podobě.

Pokud se ani COREPERu nepodaří dosáhnout konsensu, je možné vrátit návrh zpět do Pracovní skupiny k dalšímu projednávání a záleží zejména na schopnosti zástupce předsednické země, jak se s problémem vypořádá. Pokud naopak existuje shoda o obsahu a není již třeba vést diskusi na úrovni ministrů, je dokument postoupen Radě EU jako „A bod“, tzn. pro schválení bez diskuse.⁸⁹ Třetí alternativou je postoupení dokumentu Radě s určitými nevyřešenými strategicko-politickými otázkami, které jsou pak doladřovány a definitivně odsouhlaseny na ministerské úrovni.

Rada EU rozhoduje v oblasti VaV **kvalifikovanou většinou**⁹⁰, což je efektivnější a rychlejší než hlasování vyžadující jednomyslnost a což umožnilo např. schválit 7.RP Evropského společenství i přes nesouhlas některých členských států s úpravami v oblasti genetiky.⁹¹

4.3 Schvalování legislativy VaV v Evropském parlamentu

Návrh je v EP projednán a připomínkován nejprve v příslušném parlamentním výboru, v případě legislativy v oblasti VaV tedy ve výboru **ITRE**.

Ke každému legislativnímu návrhu je určen zpravodaj (rapporteur) - vybraný poslanec z výboru ITRE, který vypracuje k novému právnímu předpisu zprávu. Osoba zpravodaje tak do značné míry může ovlivnit směr, kterým se bude postoj EP ubírat. O zprávě a případných pozměňovacích návrzích k ní se hlasuje nejprve na zasedání výboru, a dále pak na **plenárním zasedání** EP, který tím přijímá finální stanovisko k původnímu návrhu Komise. Dle potřeby může být legislativa plenárnímu zasedání předložena také opakovaně v dalším čtení.

Ke každému projednávanému bodu a projednávané legislativě bývá v EP předloženo velké množství pozměňovacích návrhů. Např. při projednávání Rozhodnutí o 7.RP Evropského společenství bylo národními zástupci v EP v prvním čtení předloženo více než 1 200 pozměňovacích návrhů, z nichž bylo přijato 257; ve druhém čtení bylo schváleno 41 pozměňovacích návrhů.⁹² Je tedy zřejmé, že najít společnou pozici v EP není jednoduché. Poslanci v rámci svého mandátu jednají sami za sebe, současně ovšem zastupují svou

⁸⁸ Odbor mezinárodní spolupráce ve VaV

⁸⁹ „A body“ jsou schvalovány bez diskuse vždy na počátku zasedání, mohou tedy být předloženy k rozhodnutí na jakémkoliv zasedání Rady EU, byť obsahově nespádají do působnosti dané sektorové Rady.

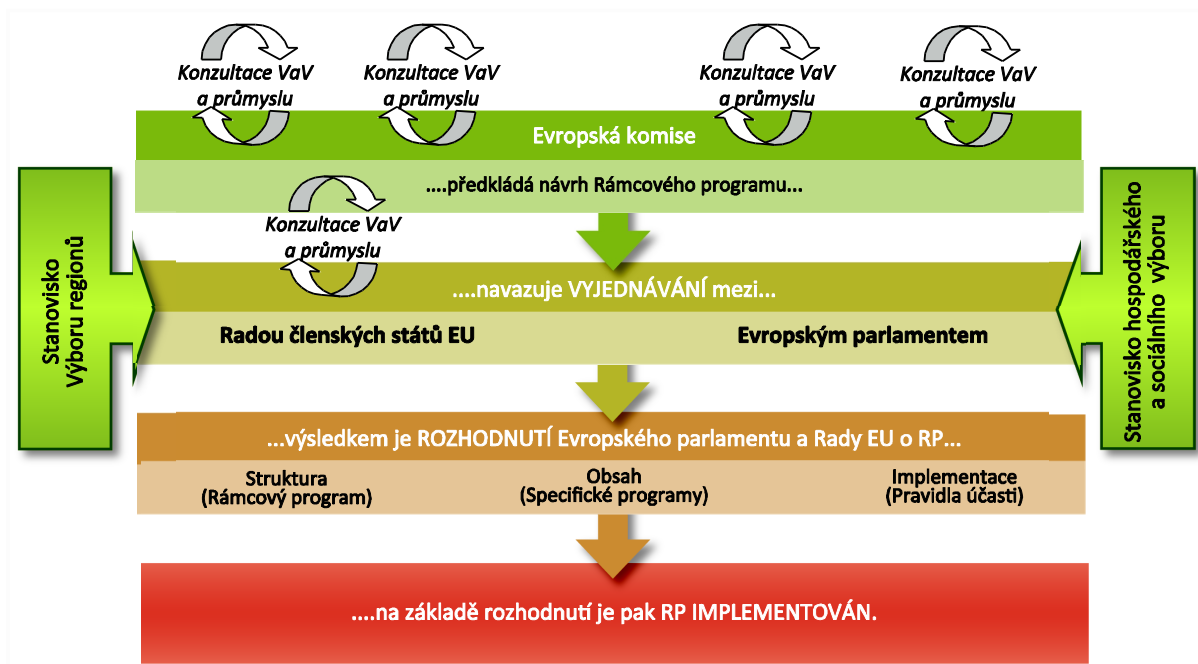
⁹⁰ Od r. 2007 je kvalifikovaná většina určena jako 255 hlasů z 345 (ČR má 12 hlasů). Zároveň se pro návrh musí vyslovit nadpoloviční většina čl. států a státy hlasující pro návrh musí představovat 62% celkové populace EU.

⁹¹ Litva, Malta, Polsko, Rakousko a Slovensko hlasovaly proti politické dohodě o společném postoji Rady, neboť nesouhlasily s kompromisním textem týkajícím se podpory výzkumu embryonálních kmenových buněk.

politickou skupinu, musí být loajální k potřebám svého volebního obvodu a samozřejmě si svůj názor formují i na základě demokratického lobbingu. Stejně jako v ostatních institucích EU zde však panuje obecná podpora evropské politiky VaV, a proto je i EP nakonec vždy připraven přijímat a realizovat kompromisy.

4.4 Finální schválení legislativy VaV

Vyjednávání mezi Radou EU a Evropským parlamentem probíhá tak dlouho, než dojde k dosažení kompromisu přijatelného pro obě strany a publikování textu v Úředním věstníku EU (Official Journal, OJ)⁹³ nebo odmítnutí předloženého legislativního návrhu *ad acta*. Graficky celý proces přípravy 7.RP znázorňuje Obr. 2.

Obr. 2: Legislativní proces přípravy 7.RP a dalších iniciativ v oblasti VaV

4.5 Veřejné konzultace

Veřejné výdajové programy a jiné finanční iniciativy Evropské komise není možné realizovat bez dlouhodobé politické přípravy a mapování zájmu ostatních aktérů veřejně-politické arény. Politická příprava probíhá i několik let předem, zejména vypisováním veřejných konzultací se vztahem k tématu zvažované legislativy nebo intervence.⁹⁴ Tento fakt je nezbytné zohlednit při přípravě dlouhodobé strategie lobbingu VaV organizace, neboť jakékoliv ovlivňování ať už legislativy nebo ještě spíše konkrétních programů je třeba plánovat dlouhou dobu dopředu předtím, než je konkrétní program předložen odborné veřejnosti nebo vypsána výzva pro předložení projektů.

V letech 2004–2005 iniciovala Evropská komise řadu veřejných konzultací⁹⁵ a dalších iniciativ k procesu přípravy 7.RP.⁹⁶ Její iniciativy zahrnovaly např:

⁹² Tyto pozměňovací návrhy byly výsledkem jednání tzv. neformálního trialogu (zástupci EP, Rady a EK). Aby totiž mohl být 7.RP zahájen včas, muselo dojít ke schválení již ve druhém čtení. Proto bylo třeba, aby Parlament přijal takové pozměňovací návrhy, které byly akceptovatelné i pro další dvě strany schvalovacího procesu.

⁹³ <http://eur-lex.europa.eu>

⁹⁴ http://ec.europa.eu/research/consultations/list_en.html

⁹⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/debate_en.html

⁹⁶ http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm

1. Sdělení Komise k doporučením panelu nezávislých expertů ohledně nových nástrojů 6. rámcového programu (2004).
2. Sdělení Komise Věda a technologie, klíč k evropské budoucnosti (2004).
3. Veřejná diskuze k dokumentu Věda a technologie, klíč k evropské budoucnosti (2004).
4. Zpráva k Evropským technologickým platformám a Společným technologickým iniciativám (2005).
5. Reakce na konzultace k výzkumným tématům pro 7.RP (2005).
6. Pracovní dokument Komise: Hodnocení dopadu a *ex-ante* zhodnocení 7.RP (2005).
7. Pracovní dokument Komise: Zjednodušení v 7.RP (2005).
8. Sdělení Komise: Budování Evropského výzkumného prostoru znalostí pro růst (2005).

V roce 2007 iniciovala Komise veřejnou konzultaci k tzv. **Zelené knize o Evropském výzkumném prostoru** (European Research Area, ERA).⁹⁷ Jednalo se o příležitost pro vyjádření názoru ke stavu a perspektivám společného evropskému výzkumu, a to zejména k následujícím šesti bodům:

1. Jednotný trh pro výzkumné pracovníky.
2. Špičkové výzkumné infrastruktury.
3. Spolupráce soukromého a veřejného sektoru.
4. Účinné sdílení znalostí (Knowledge Transfer).
5. Koordinace výzkumných programů na evropské, národní a regionální úrovni.
6. Otevření Evropského výzkumného prostoru světu.

Kromě přímé možnosti vyjádřit se k určitému tématu je účast na konzultacích také často příležitostí ukázat Evropské komisi dobrou vůli a konstruktivní zájem o její práci, i když se činnosti přispívající organizace na první pohled přímo netýká. Tyto dlouhodobě budované dobré vztahy s Komisí se zúročují v momentě, kdy organizace naopak od Komise cokoliv neformálně žádá.

4.6 Současný vývoj v oblasti vědeckovýzkumné politiky

Evropská komise plánovala na základě všech připomínek k Zelené knize o ERA připravit Bílou knihu, která by obsahovala oficiální návrhy na legislativu v oblasti VaV, a která by mohla důležitým způsobem ovlivnit 7..RP v druhé části současného programovacího období a také významně formovat dnes již připravovaný **8. rámcový program** (8.RP). Protože nakonec nebylo politicky schůdné jít cestou nové evropské legislativy v oblasti VaV, Komise se rozhodla realizovat v roce 2008 pět vlastních iniciativ a opatření,⁹⁸ které jsou nyní ve spolupráci se členskými státy postupně implementovány. Opatření jsou pojednána v dokumentech:

1. Sdělení Komise k politickému rámci pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci.
2. Sdělení Komise ke sladování vědeckovýzkumných programů členských států (tzv. Joint Programming).
3. Návrh Nařízení Rady k právnímu rámci pro vznik nových evropských výzkumných infrastruktur.
4. Sdělení Komise k partnerství s členskými státy pro zvýšenou mobilitu výzkumníků
5. Doporučení Komise k zacházení s duševním vlastnictvím u veřejných výzkumných organizací.

Na jednotlivá Sdělení nebo Doporučení Komise zpravidla reaguje Rada vydáním tzv. Závěrů Rady, které nejsou právně závazné, ale představují formu politického závazku *per se*. V případě výše jmenovaných Sdělení a Doporučení Závěry Rady vedly k ustavení tří Skupin na vysoké úrovni (High Level Groups, HLG), které předložená témata dále zpracovávají

⁹⁷ <http://ec.europa.eu/research/era>

⁹⁸ http://ec.europa.eu/research/era/specific-era-initiatives_en.html, http://ec.europa.eu/research/era/pdf/era-partnership-2008-initiatives_en.pdf

(mezinárodní spolupráce, společné programování a přenos znalostí). V případě návrhu legislativy (právní rámec pro výzkumné infrastruktury) je návrh řádně projednáván odpovídajícími gremii Rady a Evropského parlamentu.

Zelené knihy byly v poslední době také publikovány Evropskou komisí např. pro oblast změn klimatu v Evropě, či připravenost obyvatelstva na biologické hrozby vč. terorismu. Protože lze předpokládat, že se výsledky těchto Zelených knih určitým způsobem promítnou i do vědeckovýzkumných priorit 7.RP, je důležité se i zde odpovídajících konzultací aktivně účastnit a posílat připomínky své, své instituce nebo i širšího uskupení, jehož je organizace VaV členem (např. Konference rektorů, Svaz průmyslu, Asociace výzkumných organizací apod.).

4.7 Příprava 8. rámcového programu

V době přípravy této publikace je již neoficiálně, ale relativně intenzivně připravována půda pro 8. rámcový program, kde je zatím trend posunout se od financování projektů k financování programů. Znamená to omezení stávajícího systému grantového financování jednotlivých projektů přímo Evropskou komisí v rámci tematických priorit ve prospěch financování základního výzkumu prostřednictvím ERC, a aplikovaného výzkumu prostřednictvím organizací/programů typu Společné technologické iniciativy, akce podle článku 169, Evropský inovační a technologický institut, program EUREKA a společná či koordinovaná grantová schémata členských států...

Předběžný časový harmonogram přípravy 8.RP pro VaV vypadá následovně:

1. V únoru 2009 zveřejnila nezávislá expertní skupina EK ve své zprávě řadu návrhů a komentářů k *ex-post* evaluaci 6.RP.⁹⁹
2. V dubnu 2009 zveřejnila Evropská komise Sdělení o pokroku dosaženém v rámci Sedmého rámcového programu pro výzkum.¹⁰⁰
3. V červenci 2009 zveřejnil nezávislý panel review fungování Evropské výzkumné rady (ERC) pro granty v základním výzkumu.¹⁰¹
4. V prosinci 2009 se švédské předsednictví EU pokusí nastínit priority, jak má evropský VaV přistoupit k současným hlavním společenským výzvám, a jak efektivněji spravovat Evropský výzkumný prostor (ERA).
5. V roce 2010 bude Komise začínat s interními konzultacemi a přípravou prvních textů 8.RP.
6. Taktéž v roce 2010 předloží Komise Sdělení ke zjednodušení budoucího Rámcového programu¹⁰² a další Sdělení k Evropskému výzkumnému prostoru.
7. Ke konci téhož roku proběhne Pololetní hodnocení efektivity a dopadů 7.RP.
8. V roce 2011 proběhne interní *ex-ante* hodnocení možných dopadů 8.RP na strukturování a posilování ERA.
9. Taktéž v roce 2011 předloží Komise návrh Finančního rámce pro období po roce 2013, m.j. se zřejmým dopadem na komunitární financování v oblasti VaV.
10. V témže roce pravděpodobně předloží Komise relativně detailní diskusní návrh k 8.RP
11. Na začátku roku 2012 by měl být návrh 8.RP formálně předložen k diskusi Radě a Evropskému parlamentu (8.RP podle smlouvy o Euratomu již na konci roku 2010).
12. Nejpozději na podzim roku 2013 by mělo být Nařízení o 8.RP přijato Radou a Evropským parlamentem.
13. Oficiální zahájení 8.RP bude z důvodu plynulé návaznosti na 7.RP v lednu 2014.

5. Intervence při přípravě legislativy v oblasti VaV

Z předchozího popisu procesu přípravy legislativy v oblasti VaV je zřejmé, kdo jsou zde hlavní hráči a komu je tedy možné předkládat *včasně, konstruktivně, jasně strukturované*

⁹⁹ http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/fp6_evaluation_final_report_en.pdf

¹⁰⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0209:FIN:CS:PDF>

¹⁰¹ http://erc.europa.eu/PDF/final_report_230709.pdf

¹⁰² http://ec.europa.eu/research/consultations/fp-simplification/consultation_en.htm

a politicky korektní vstupy, Podle toho, zda jde o návrh na tvorbu úplně nové legislativy a snahu ovlivnit její první pracovní verzi, nebo o snahu zajistit aktérovi příznivý vývoj schvalovacího procesu, jedná se o kontakty a lobbying primárně Evropské komise a jejich poradních skupin, nebo primárně orgánů Rady a Evropského parlamentu.

5.1 Iniciace nové legislativy v rámci Evropské komise

Iniciaci nové legislativy má v kompetenci Evropská komise, a proto je orgánem, na který se intervenční úsilí v tomto stádiu přípravy legislativy VaV soustřeďuje. Přímý vliv a zodpovědnost za politická rozhodnutí v oblasti VaV má komisař pro VaV spolu s dalšími kolegy z Kolegia komisařů. Generální ředitel DG RTD, jeho zástupci a vedoucí jednotlivých ředitelství mají potom zodpovědnost za strategická rozhodnutí na nižší úrovni, za přípravu klíčových podkladových materiálů a dobrozdání komisaři, a za přípravu prvního draftu budoucí legislativy.

Během přípravy konkrétního legislativního návrhu přicházejí další specifické vstupy od ostatních Generálních ředitelství, hájících své zájmy, a to zejména v následujících oblastech:

- DG INFSO v oblasti informačních a komunikačních technologií.
- DG TREN v oblasti aplikovaného výzkumu v dopravě a energetice.
- DG ENTR v oblasti bezpečnostního a kosmického výzkumu a využívání výsledků VaV na aplikace a podnikání.
- DG JRC v oblasti jaderného výzkumu, zdraví a bezpečnosti produktů pro spotřebitele.
- DG AGRI v oblasti zemědělského výzkumu.
- DG FISH v oblasti rybářství a mořského výzkumu.
- DG SANCO v oblasti zdraví a ochrany spotřebitele.
- DG ENVI v oblasti životního prostředí.
- DG JLS v oblasti bezpečnosti.
- DG EAC v návaznosti výzkumu na vzdělávání.
- DG REGIO obecně v návaznosti na současné napojování vědeckovýzkumných investic na regionální rozvoj.

5.2 Poradní orgány EK

Klíčovou skupinou mající vliv na přípravu budoucí legislativy v oblasti VaV na straně Evropské komise jsou její různé poradní orgány:

- existující průřezové poradní orgány (ERAB, CREST a jeho výbory);
- existující tematické poradní orgány (ESFRI a ESRIF);
- Evropská výzkumná rada (ERC) v oblasti základního výzkumu;
- Komisi ustavované další specifické expertní skupiny (např. Esko Aho Expert Group on Innovation, Expert Group on University Research, Expert Group on Knowledge Transfer)¹⁰³;
- další konzultované profesní, průmyslové a vědeckovýzkumné organizace;
- Evropské technologické platformy, Společné technologické iniciativy, velké projekty 7.RP a stávající Programové výbory 7.RP;
- Evropská investiční banka, expertní skupina pro otázky financování VaV;

5.3 Schůzka na vysoké úrovni

Většina velkých evropských institucí si udržuje na úrovni svých vrcholných představitelů s EK úzké pracovní vztahy. Hlavní představitelé dané organizace se jednou či dvakrát za rok sejdou s Komisařem či Generálním ředitelem DG RTD nebo Komisařem či Generálním ředitelem příslušným k oblasti jejich zájmu a během krátké schůzky hovoří o úspěších i stinných stránkách evropského výzkumu, aktuálních otázkách evropské výzkumné politiky a návrzích do budoucna. Kromě ovlivnění strategického směřování evropské politiky VaV

¹⁰³ http://ec.europa.eu/invest-in-research/news_en.htm

schůzka přitom poslouží i k propagaci a zviditelnění vlastní instituce. Vhodné je přijít s konstruktivními dobře propracovanými podněty, nikoliv s postojem žadatele nebo lobbisty.

5.4 Příprava pozičního dokumentu

Významné národní organizace VaV často volí pro-aktivní lobbyistickou strategii a nabízejí Evropské komisi partnerství pro realizaci společných příležitostí výzkumu. Organizace VaV provede interní SWOT analýzu svých pracovišť a kompetencí, na jejímž základě prezentuje zástupcům EK příležitosti realizovatelné s využitím svých silných stránek, ze kterých mohou profitovat také ostatní členské státy (např. unikátní infrastruktura pro VaV, koncentrace vysoce kvalifikovaných lidských zdrojů nebo unikátní výzkumná lokalita). Takto vytvořený **poziční dokument** umožňuje VaV organizaci jak jasně definovat své priority pro evropský výzkum, ale také provádět aktivní marketing pro zapojení organizace do řešení projektů rámcových programů.

Běžnou praxí západoevropských organizací VaV je prezentace hlavních priorit při oficiálních příležitostech organizovaných jak EK, tak národními aktéry. Poziční dokument také slouží jako vhodný nástroj pro definici klíčových výstupů činnosti případného bruselského reprezentanta, konkrétně pro činnost v krátkodobém a střednědobém výhledu. Poziční dokument organizace je často prezentován v návaznosti na změnu nejvyššího managementu (např. nové funkční období rektora univerzity).

5.5 Schvalování a modifikace navržené legislativy – Rada EU

Po linii Rady EU existují čtyři skupiny lidí, kteří z hlediska českých interventů mají vliv na koncovou podobu navrhované legislativy v oblasti VaV, a to:

- pracovníci Odboru pro mezinárodní spolupráci ve VaV Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kteří připravují instrukce pro jednání Pracovní skupiny Rady pro výzkum;
- pracovníci Stálého zastoupení ČR při EU v Bruselu, zejména vědecký atašé, jenž zastupuje ČR na jednáních Pracovní skupiny Rady pro výzkum;
- Stálá zastoupení dalších členských států při EU, zejména stát předsedající Radě EU a tedy určující i agendu a do velké míry výsledky Pracovní skupiny Rady pro výzkum;
- Generální sekretariát Rady¹⁰⁴, který zajišťuje administrativní podporu členským státům, a proto má vliv nejen na konkrétní znění jednotlivých dokumentů, ale do určité míry i na akcenty v daných dokumentech a na samotný průběh jednání Pracovní skupiny Rady pro výzkum.

5.6 Schvalování a modifikace navržené legislativy – EP

V Evropském parlamentu je jednoznačně hlavní klíčovou osobou zpravodaj pověřený přípravou zprávy k navrhované legislativě¹⁰⁵, případný spolu-zpravodaj či spolu-zpravodajové, dále pak stínový zpravodaj či zpravodajové, další členové Výboru ITRE, pracovník zabývající se VaV na sekretariátu výboru ITRE a obecně všichni čeští poslanci zasedající v daném období v plénu Evropského parlamentu.

¹⁰⁴ http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/faqHomePage.Asp?command=details&node=19

¹⁰⁵ Rapporteur může využívat i analýzy Oddělení pro zhodnocení vědeckých a technologických možností STOA (Scientific and Technological Options Assessment) http://www.europarl.europa.eu/stoa/default_en.htm

6. Příprava Pracovních programů

3.1 Co jsou Pracovní programy

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o 7. rámcovém programu představuje obecný rámcový dokument programu a základní členění programu na Specifické programy. Pracovní programy pro konkrétní tematické priority (např. výzkum v oblasti životního prostředí) jsou vydávány zpravidla na kalendářní rok a obsahují témata výzev, typy přípustných projektů, rozpočet a veškeré detaily, které potenciální žadatelé potřebují znát ve vztahu k dané výzvě a tématu. Navíc jsou nezávazně a zpravidla bodově načrtnuta možná témata výzev budoucích.

Pracovní programy, jejich tvorbu, schválení, vyhlášení, výběr a realizaci projektů zastřešuje vždy příslušné ředitelství DG RTD, resp. dalších tří zúčastněných Generálních ředitelství, které má dané téma v implementační pravomoci. Příprava každého Pracovního programu trvá zpravidla až jeden rok a začíná krátce po schválení předchozího Pracovního programu. Proces přípravy je možné formálně rozdělit do tří po sobě jdoucích následně popsanych procesů¹⁰⁶.

4.8 Externí konzultace

V prvním kroku Komise sbírá podněty od různých zainteresovaných průmyslových, vědeckovýzkumných a dalších občanských uskupení. Paralelně jsou připravovány podklady a podněty Expertními poradními skupinami, které si Komise pro každé téma najmenovala.

4.9 Příprava draftu Pracovního programu, interní konzultace

Následuje přidání know-how o dříve realizovaných a aktuálně běžících projektech k danému tématu, politické ohledy Komise, resp. dalších evropských institucí, podněty od politických Generálních ředitelství¹⁰⁷ (Interservice Consultation), a z mixu těchto podnětů zaměstnanci Komise připraví první draft Pracovního programu pro nadcházející rok nebo období.

4.10 Konzultace se členskými státy, schválení Pracovního programu

Dokument je dále relevantnímu Programovému výboru (Programme Committee, PC), tedy zástupcům členských států pro danou tematickou prioritu. Dochází zde k dvěma až třem iteracím o finální podobě dokumentu mezi představami Komise a představami zástupců členských států. Proces je zakončen formálním souhlasem příslušného Programového výboru s navrženým Pracovním programem. Schválený Pracovní program zahrnující zpravidla rovněž indikativní témata výzev pro následující období je zveřejněn na stránkách Evropské komise CORDIS¹⁰⁸ a v Úředním věstníku Evropské Unie¹⁰⁹, viz **Obr. 3**.

¹⁰⁶ <http://www.ssci.se/upload/A%20rough%20guide%20to%20the%20FP7%20Work%20Programmes.pdf>

¹⁰⁷ DGs, která přímo nespravují tematické priority, tedy všechna kromě RTD, INFSO, TREN a ENTR

¹⁰⁸ http://cordis.europa.eu/fp7/wp-2009_en.html apod.

¹⁰⁹ <http://eur-lex.europa.eu>

Obr. 3: Příklad přípravy ročního Pracovního programu 7.RP

5. Intervence při přípravě Pracovních programů

7.1 Evropská komise

Zařazení či nezařazení určitého výzkumného tématu do Pracovního programu je jediným podstatným externím faktorem, který ovlivňuje míru úspěšnosti VaV organizace v soutěži o evropské finanční prostředky. Lobbying v této fázi se tedy soustřeďuje na tematický obsah připravovaných výzev, konkrétně pak na úředníky Evropské komise, kteří jsou zodpovědní za jednotlivá témata připravovaných výzev.

Většina úředníků je vstřícná vůči výměně názorů na danou tematickou oblast, zejména pokud nabízíte spíše **konceptní řešení aktuálního problému** než jen lobbying za konkrétní stát nebo projekt. Pro úředníka EK jsou zajímavé jak argumenty vědecké, tak i **zasazení do kontextu** již financovaných projektů, komplementárních programů, evropských potřeb a politicko-strategických cílů EK. Doporučením je informovat o Vašich aktivitách i další kontakty, které máte na daném ředitelství resp. Generálním ředitelství.

Nejvyšší šance na zapracování ústních či písemných podnětů interpelantů jsou v době externích konzultací a zejména v době **přípravy prvních draftů** Pracovních programů v listopadu až prosinci cca rok předem. Je třeba dbát nejen na to, aby se konkrétní téma do Pracovního programu dostalo, ale i na to, aby předběžně zařazené téma v rámci následujících revizí Pracovního programu nebylo vyřazeno. Navíc se v tomto úsilí nejedná jen o **téma jako takové**, ale stejně klíčové jsou i další **podmínky udělování grantu** pro dané téma (typ projektu, způsob alokace financí, podmínka účasti specifických subjektů, předepsaný dopad projektu či přesný rozsah tématu).

Pokud téma zasahuje dvě a více tematických priorit, jsou do přípravy formulace tématu zapojena všechna odpovídající ředitelství, které dané části 7.RP spravují (např. témata z oblasti nanomedicíny nebo biopaliv). Přípravu Pracovního programu konzultuje DG RTD ale i s ostatními **nevýzkumnými Generálními ředitelstvími**, jichž se téma týká. Ta mohou zažádat o zařazení některých témat do Pracovního programu na základě identifikované potřeby na vypracování určité studie, metodologie či databáze pro své vlastní politiky. Cesta přes politické DG je tedy potenciálně dalším způsobem, jak prosadit některá další témata do textu Pracovního programu.

5.1 Vyslaní národní odborníci

Netriviálním, ale dlouhodobě přínosným způsobem, jak získat možnost ovlivňovat obsah Pracovního programu, je umístit do Komise na DG RTD apod. přímo svého člověka. To je možné buď standardním způsobem, kdy se dotyčný přihlásí do obecného výběrového řízení **Evropského úřadu pro výběr zaměstnanců** (European Personnel Selection Office, EPSO),¹¹⁰ nebo prostřednictvím tzv. **Vyslaného národního odborníka** (Expert National Detaché, END).¹¹¹ V druhém případě odborník zůstává zaměstnancem vysílající organizace, v Bruselu nabírá zkušenosti a kontakty a po určené době (max. 4 roky) se vrací do své mateřské organizace.

5.2 Intervence prostřednictvím Rady EU

Rada EU nemá přímý vliv na implementaci evropských programů a opatření, a tedy ani na přípravu Pracovních programů 7.RP. Nicméně má vliv politický, kdy např. Závěry Rady (Council Conclusions) mohou podtrhnout důležitost určitého tématu v 7.RP¹¹².

¹¹⁰ <http://europa.eu/epso>

¹¹¹ http://ec.europa.eu/civil_service/job/sne

¹¹² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/108189.pdf

5.3 Intervence prostřednictvím Evropského parlamentu

Pro EP platí z hlediska provádění evropských programů to samé, co pro Radu EU. V tomto případě je hlavní možností politického tlaku na Komisi zpracování a přijetí tzv. Zprávy z vlastního podnětu (Own Initiative Report) parlamentním výborem pro VaV - ITRE (např. Usnesení EP na podporu mobility výzkumníků v Evropě¹¹³).

5.4 Expertní poradní skupiny

Členy Expertních poradních skupin Evropské komise (EAG) je také třeba oslovovat s dobře argumentovanými podněty pro jednotlivé priority 7.RP co nejdříve, tedy hned po schválení předchozích Pracovních programů. Přitom je možné využít faktu, že v současné době v několika výborech pracují i odborníci českého a slovenského původu.¹¹⁴

Co se týká možnosti vlastních nominací člena EAG, jedná se o *ad hoc* formované skupiny, které si jmenuje Evropská komise sama na základě vlastních informací a kontaktů. Evropské komisi samozřejmě lze doporučovat vhodné kandidáty, protože zejména Nové členské země bývají nedostatečně reprezentovány a návrhy na nominace expertů jsou proto žádoucí.

5.5 Evropské technologické platformy

Evropské technologické platformy (ETP) a průmyslové podniky v nich zastoupené mají prominentní postavení při formulaci ročních Pracovních programů 7.RP, neboť Evropská komise iniciovala jejich ustavení mj. právě s tímto cílem.

Pokud je VaV organizace členem ETP ve svém oboru, ideální je, pokud spolupracuje na přípravě resp. aktualizacích její **Strategické výzkumné agendy** (SRA). Pokud je jednou téma součástí SRA, je potom i pro danou organizaci i pro ETP relativně jednoduché doporučit toto téma do vhodné výzvy 7.RP. Tato doporučení jsou samozřejmě možná i bez toho, že by bylo téma součástí SRA, ovšem podstatně obtížněji, protože z pohledu EK bude takové téma pro daný obor zřejmě okrajové.

Pokud VaV organizace není členem odpovídající národní nebo Evropské technologické platformy, s dlouhodobým výhledem je užitečné zvážit členství popř. založení odpovídající národní platformy. Podobně jako u EAG, nastávají možnosti vstupů ETP do procesu přípravy Pracovních programů brzy po zahájení procesu Evropskou komisí (listopad/prosinec předcházejícího roku).

5.6 Programové výbory

Členy Programových výborů 7.RP jako hlavní schvalovatele Pracovních programů je možné oslovovat s podněty v zásadě kdykoliv v průběhu přípravného a schvalovacího cyklu. Jak již bylo řečeno, pravděpodobnost přijetí Vašeho vstupu Evropskou komisí je podstatně větší na začátku připomínkovacího cyklu než k jeho konci.

Nejde nutně o neochotu Evropské komise ale o fakt, že v polovině celého administrativního cyklu je draft Pracovního programu rozeslán všem zainteresovaným aktérům v různých Generálních ředitelstvích Evropské komise (Interservice Consultation), kteří stávající podobu okomentují a upravenou verzi odsouhlasí. Podstatnější změny ze strany Programových výborů nebo jiných aktérů ve druhé polovině schvalovacího procesu, by musely být znovu odsouhlaseny všemi zainteresovanými DGs, což není zpravidla realistické.

¹¹³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2009-0125&language=CS>

¹¹⁴ Např. v ICT: Vladimír Bužek, Fyzikální ústav Slovenské akademie věd; v dopravě: Libor Lochman, zástupce výkonného ředitele Community of European Railways v Bruselu (CER), bývalý ředitel Výzkumného ústavu železničního, a Tatiana Molková, Universita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera; a v životním prostředí: Jan Plesník, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Po ukončení Interservice Consultation je tedy vhodnější soustředit se na obsahové formulace jednotlivých připravovaných témat. Například přidání několika slov v popisu výzkumného tématu může podstatně rozšířit oblast, v které je možné projekty podávat. Někdy je užitečné a možné ovlivnit diskuzi s EK **typ předkládaných projektů** (Funding Scheme) nebo **finanční limity** pro jednotlivé typy projektů, změnit požadavek na **účast specifického subjektu** (země či průmyslových partnerů) či **očekávaný dopad projektu** (např. procentuální dopad na zefektivnění výroby).¹¹⁵ Důležitý dopad má též poznámka v některých částech Pracovního programu, že bude financován maximálně jeden projekt na dané téma. Znamená to mimo jiné, že budou financovány i slabší projekty (z vedlejších témat) než by odpovídalo zásadě striktního výběru projektů k financování podle kvality. Alternativně je důležité, aby naopak nedošlo k nežádoucím modifikacím textu a témat intervencemi dalších aktérů připomínkovacího a schvalovacího procesu.

Pokud předchozí strategie selžou, je užitečné soustředit se na konec textu Pracovního programu, který obsahuje **indikativní seznam** priorit, které budou navrhovány k financování v následujícím období. Tento seznam je určitou úlitbou těm zainteresovaným stranám, jejichž téma/připomínky nebyly zohledněny v tomto období. Indikativní seznam priorit se obvykle stává klíčovým podkladem pro tvorbu následujícího Pracovního programu, byť jeho důležitost je vědeckými lobbisty poněkud opomíjena.

V momentě schválení Pracovního programu Programovým výborem a jeho publikací již není možné zasahovat do znění výzev. Ovšem Pracovní program je zpravidla publikován na celý rok a je tedy možné, že obsahuje i několik výzev, každou s vlastním datem publikace a uzávěrky. V takovém případě se může přihodit, že Evropská komise přidá do **druhé či třetí výzvy** nové téma. Jedná se ale o výjimečné situace i vzhledem k tomu, že k Pracovnímu programu a jednotlivým tématům výzev se přímo váže i vyjednaný rozpočet. Pokud se tak stane, jedná se zpravidla o strategické téma, které řeší urgentní situaci v oboru (nepředvídaná epidemie, bezpečnostní ohrožení, energetická či ekologická krize apod).

Pokud se lobbyistické úsilí bude týkat tématu/projektu více-národnostního, je nutné, aby za téma lobovali u svých zástupců v PC také **partneři ze všech členských a asociovaných zemí** zúčastněných na projektu. Zástupci v PC si v tomto případě obvykle zkoordinují strategii, kterou v dané záležitosti vůči Komisi zaujmou. Je efektivnější, pokud před samotným jednáním PC je draft projektu/tématu Komisi oficiálně zaslán koordinujícím aktérem elektronicky. Během vlastního jednání pak zpravidla s tématem vystoupí jedna země (obvykle zástupce koordinátora) a ostatní následně vyjádří tématu nebo projektu svou podporu.

5.7 Uspořádání veřejného semináře v Bruselu

V zásadě je možné zorganizovat několik druhů prezentací a seminářů s cílem představit určitá témata pro připravovaný Pracovní program nebo strategicky zapůsobit na další směřování financování v dané prioritě. Relativně snadné je uspořádat **menší seminář** (cca 2 až 3 hodiny s lehkým občerstvením), kde vystoupí nejen osoby, které chtějí prezentovat daný záměr, ale i kolegové z jiných států či uznávané asociace v oboru, představitel ministerstva či jiného vhodného orgánu státní správy, a také příslušný úředník Evropské komise. Cílem je přivést všechny tyto aktéry dohromady, aby byli schopni vzájemně komunikovat o svých potřebách, navzájem podpořit synergie svých záměrů a demonstrovat odborné veřejnosti schopnost aktivní spolupráce v rámci dané problematiky.

Kritické je udržet na akci přítomnost a pozornost odpovídajících úředníků EK, kteří nabídky na účast na podobných akcích dostávají denně. Pro pozitivní CB ratio je žádoucí, aby se podstatné části programu účastnil alespoň jeden úředník na úrovni vedoucího oddělení nebo

¹¹⁵ Např. v Pracovním programu pro NMP pro rok 2008 bylo na požadavek většiny členů Programového výboru vč. ČR rozšířeno původně španělské téma NMP-2008-4.0-7 z podpory vývoje nových technologií pro obuvní průmysl na technologie na obuvní průmysl a *sportovní vybavení*.

ředitelství. Významnější organizace a společnosti jsou schopny pro tento typ akcí získat i podporu svých Stálých zastoupení v Bruselu a často získají i příslib účasti odpovídajícího eurokomisaře. Pro úplnost uvádíme, že tento typ akcí je relativně drahý a organizačně náročný a ne všechny organizace v Bruselu jej považují za efektivní.

5.8 Pracovní setkání se zástupci Evropské komise

Takovou akci je logisticky jednodušší uspořádat (účastní se 10 až 15 lidí, v podstatě všichni aktivně, trvání do dvou hodin vč. malého občerstvení) a obvykle probíhá formou aktivní diskuze zúčastněných aktérů. Tento typ setkání bývá více odborný a zaměřený relativně jednostranně na konzultaci konkrétních témat a projektových nápadů do 7.RP s projektovým úředníkem EK. Akce se účastní zástupci Evropské komise a odborníci z daného institutu či organizace. Na prezentace jednotlivých témat pak navazuje zpravidla méně formální diskuze o možnosti zařazení toho či onoho tématu, za jakých podmínek a proč.

5.9 Účast na akcích Evropské komise a dalších organizací

Evropská komise pořádá řadu konferencí a workshopů nejen v Bruselu, ale i v předsednické zemi EU a jinde v Evropě.¹¹⁶ Tyto oborové konference jsou zpravidla důležité pro úvahy o nových směrech výzkumu a pro představování potenciálních nových témat. Nejúčinnější je mít na takové konference prezentaci, ovšem i aktivní účast na diskusních fórech, networking v kuloárech a kontakt s přítomnými účastníky z řad Evropské komise může napomoci Vašemu záměru.

Speciálním případem setkání věnujících se evropské výzkumné politice a rámcovým programům jsou informační dny a/nebo burzy projektových nápadů (Brokerage Events), kde je možné se o výzvě dozvědět vše potřebné, nebo najít vhodné projektové partnery do vznikajícího konsorcia.¹¹⁷ Burza bývá organizována formou několikaminutových prezentací připravovaných projektů budoucími koordinátory, kteří do výzvy plánují podat projekt a hledají další partnery. Podobné možnosti jako Infodny a Brokerage Events nabízí i řada zavedených odborně-politických konferencí podporovaných Komisí a týkajících se specifických témat evropského výzkumu.¹¹⁸

Efektivní networking a lobbying lze provádět i během všech dalších důležitých akcí, které probíhají v rámci evropské výzkumné, inovační, průmyslové, energetické či bezpečnostní politiky. Potenciálně zajímavé jsou akce předsednických, ale i jednotlivých členských států¹¹⁹, organizací VaV¹²⁰, regionálních zastoupení¹²¹, firem a bruselských nadací a think-tanků.

¹¹⁶ Např. konference Research Connection, <http://ec.europa.eu/research/conferences/2009/rtd-2009>, nebo European Future Technologies, http://ec.europa.eu/information_society/events/fet/2009, organizované v rámci Českého předsednictví

¹¹⁷ Např. v oblasti ICT v Brně v dubnu 2009, <http://www.ict-brokerage.cz>

¹¹⁸ Např. v oblasti ICT http://ec.europa.eu/information_society/events/ict/2008, v oblasti nanotechnologií <http://www.euronanoforum2009.eu> nebo v oblasti bezpečnosti <http://www.src08.fr>

¹¹⁹ <http://europa.eu/whoiswho/public/index.cfm?fuseaction=idea.hierarchy&nodeID=3780>

¹²⁰ <http://www.iglortd.org>

¹²¹ <http://www.errin.eu>

6. Vypisování výzev a hodnocení projektů

4.1 Výzvy k podávání návrhů projektů

Obsah a načasování vypsaní a uzávěrky jednotlivých výzev té které priority 7.RP je dáno fixně, a to v momentě schválení a publikace odpovídajícího Pracovního programu. Většinou je publikována jedna výzva pro dané období/rok, u větších témat (např. ICT nebo Zdraví) jsou plánovány i dvě až tři výzvy za rok. Výzva je publikována na informačním serveru Evropské komise CORDIS¹²² a v Úředním věstníku Evropské Unie¹²³ a je zpravidla otevřena několik měsíců.

6.1 Hodnocení podaných projektů

Proceduru hodnocení projektů¹²⁴ schematicky znázorňuje **Obr. 4**. Každý projekt hodnotí minimálně tři nezávislí hodnotitelé vybraní Evropskou komisí z její databáze expertů. Hodnotitelé jsou vybíráni na základě odborné expertízy a předchozích zkušeností, v úvahu jsou brány i země původu, pohlaví a požadavek na rotaci hodnotitelů (každý rok je minimálně čtvrtina zapojených hodnotitelů nová). Hodnotitelé podpisují prohlášení, že nejsou ve střetu zájmů, že budou hodnotit projekty pouze za svoji osobu a že budou diskrétně zacházet se svěřenými informacemi. Každý hodnotitel recenzuje typicky 6 až 8 projektů. Po skončení hodnocení výzvy jsou seznamy zúčastněných hodnotitelů k dispozici na internetu, ovšem bez konkrétního přiřazení osob k jednotlivým hodnoceným projektovým návrhům.¹²⁵

Hodnocení projektů může proběhnout buď přímo v Bruselu, kde má Komise k těmto účelům speciálně určenou budovu (tzv. Covent Garden na Place Rogier), nebo v první fázi na dálku, kdy hodnotitelé dostanou a hodnotí projekt elektronicky. Každý hodnotitel nejprve vypracuje Individuální hodnotící zprávu (Individual Assessment Report, IAR), poté se všichni hodnotitelé dané skupiny projektů fyzicky scházejí na finální hodnocení v Bruselu (Consensus Meeting), kde se musí za asistence úředníka z Komise shodnout na konečném bodování projektu a slovním znění jeho posudku, tzv. Souhrnné hodnotící zprávě (Evaluation Summary Report, ESR). Někteří hodnotitelé se rovněž účastní setkání se zástupci projektových konsorcií u velkých projektů (tzv. projekty IP). Za každou hodnotící skupinu se pak jeden pověřený hodnotitel účastí společného sezení všech skupin hodnotících projekty dané výzvy (Panel Review), které má za cíl vyrovnat různou přísnost nastavení bodových hladin jednotlivých hodnotitelských skupin.

Poté co seznam a pořadí projektů vezme na vědomí i odpovídající Programový výbor,¹²⁶ Komise začne vyjednávat o Grantové dohodě (Grant Agreement, GA) s projekty, na které je dostatek financí - tzv. projekty nad čarou (above threshold). V záloze je zpravidla ponecháno několik projektů pro případ, že by vyjednávání s některým z vybraných projektů nebylo úspěšně zakončeno, došlo k úspoře finančních prostředků nebo byly uvolněné dodatečné zdroje financí (např. přistoupení nové země k 7.RP). Projektové záměry, které nebyly doporučeny k financování nebo vůbec neprošly úspěšně hodnocením, dostanou oznámení o negativním výsledku hodnocení. Všechny předložené projekty pak obdrží ESR, které obsahuje hodnocení projektu s verbálními připomínkami a bodovým ohodnocením.

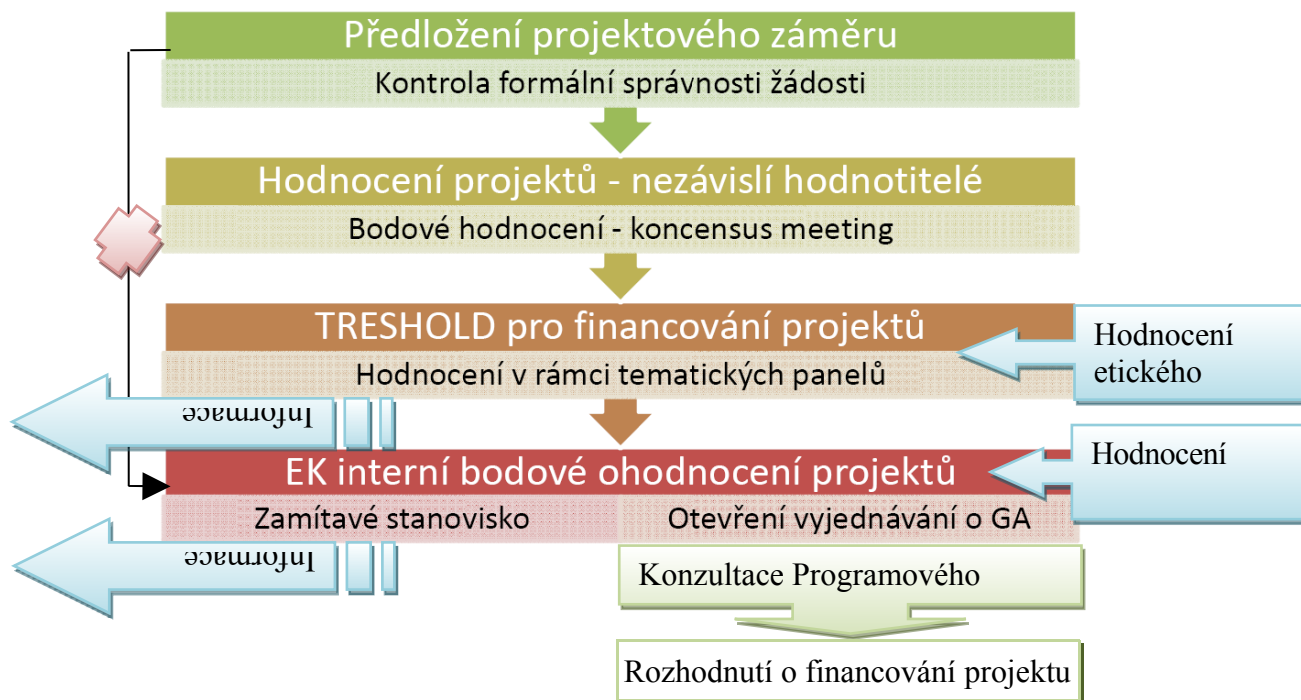
¹²² <http://cordis.europa.eu/fp7/dc>

¹²³ <http://eur-lex.europa.eu>

¹²⁴ <https://www.jyu.fi/hallinto/tutkimuspalvelut/en/research/aids/fp7-instructions-for-evaluators>

¹²⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/experts_en.html

¹²⁶ PC v 7.RP skutečně seznam projektů formálně neschvaluje, ovšem i zde Komise usiluje o co možná největší souhlas členských států se svým rozhodnutím.

Obr. 4: Evaluační procedura 7.RP¹²⁷

V některých prioritách je podávání projektů dvoukolové, kdy se v prvním kole podává pouze krátká verze projektového záměru a v případě, že návrh postoupí do druhého kola, pak je konsorcium vyzváno k předložení plného projektu. Obě kola hodnocení jsou plně nezávislá, ať co do výsledků hodnocení, tak co do složení hodnotící komise. Ostatní pravidla hodnocení pak zůstávají v zásadě identická s procesem jednokolovým.

¹²⁷ ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/fp7-evrules_en.pdf

7. Intervence při vypisání výzvy a podání projektu k hodnocení

3.1 Kvalitní projektový záměr

Sebelepší lobbyistická strategie nenahradí kvalitní projektový záměr, který přesvědčí nezávislé hodnotitele při jeho posuzování. Tato publikace si neklade za cíl doporučovat čtenáři konkurenceschopnou strategii pro přípravu a psaní projektových záměrů do 7.RP, a proto se omezujeme na zopakování tří hlavních hodnotících kritérií z Pravidel účasti 7.RP¹²⁸: a) vědecká a/nebo technologická excelence a relevance pro cíle Specifického programu, b) potenciální dopad realizace projektu a c) řízení projektu a kvalita jeho implementace.

Vzhledem k tomu, že váha každého jednotlivého hodnotícího kritéria je obvykle třetinová (váha kritérií je vždy specifikována v úvodu příručky pro žadatele, aktuální pro danou výzvu), je nutné odpovídajícím způsobem věnovat úsilí přípravě příslušných sekcí projektového záměru. Rámcové programy v tomto ohledu zaznamenaly od předchozího programového období výrazný posun hodnotících kritérií ve prospěch kvality řízení projektu, což je navrhovatelé z nových členských států často opomíjeno.

Dalším, často uvažovaným, parametrem konkurenceschopného záměru je komplementarita projektových partnerů, a to nejen z hlediska jejich špičkové odbornosti, ale také s ohledem na geografické rozložení zapojených partnerů. U větších konsorcií bývá obvyklá přítomnost partnera specializovaného na projektové řízení, který je často schopen nabídnout koordinujícímu subjektu podporu již při přípravě projektového záměru.

7.1 Konzultace s úředníky Evropské komise

Každá výzva je zpravidla otevřena několik měsíců, je tedy dostatek času na přípravu kvalitního projektu a sestavení konsorcia. Po celou dobu trvání výzvy je možné projektový záměr konzultovat s příslušným úředníkem Evropské komise, který má výzvu na starosti. I v případě, že tento úředník nebyl u samotné formulace tématu, bude právě on/ona vysvětlovat hodnotitelům, co by nemělo v projektu chybět a co je pro Komisi v daném případě důležité. Tato osoba navíc povede consensus meeting, kde se bude rozhodovat o finálním bodovém hodnocení projektů.

Úředníci Evropské komise jsou těmto konzultacím více či méně otevřeni, a pokud je autorům známo, neexistuje v rámci EK interní zaměstnanecká direktiva, která by tyto konzultace upravovala. Ti více otevření si přečtou návrh projektu a poskytnou k němu vlastní komentáře, zaměřené zejména na skutečnost, zda záměr odpovídá cílům EK pro danou výzvu. Tato doporučení nejsou pro Komisi jakkoliv závazná, a proto je zaměstnanci EK poskytují nejčastěji formou osobní nebo telefonické konzultace.

7.2 Uspořádání propagační akce

Dobře zacílená propagační akce pro připravovaný projekt může být ve vybraných případech v této etapě rovněž přínosná (workshop shrnující politický, strategický a evropský rozměr daného projektu). Opět přitom nejde ani nemůže jít o snahu ovlivňovat projektové hodnocení, ale o podpůrné informace pro projektového úředníka řídicí hodnocení daného projektu resp. pro jeho nařízené, kteří celý hodnotící proces připravují a spravují.

K tomuto typu akcí je třeba zmínit, že většina bruselských lobbyistů v oblasti Rámcových programů má za to, že na podobné akce je v tomto momentě již příliš pozdě.

¹²⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:391:0001:0018:EN:PDF>

7.3 Nezávislí hodnotitelé

Evropská komise má pro hodnocení projektů 7.RP a souvisejících komunitárních programů na výběr ze širokého seznamu dobrovolných externích odborníků (pro 6.RP jich bylo přihlášeno cca 50 tisíc, ročně je třeba k hodnocení cca 20 tisíc projektových záměrů okolo pěti tisíc expertů). Pro nové zájemce o hodnocení projektů 7.RP je otevřená průběžná výzva na serveru CORDIS.¹²⁹ Přihlásit se zde mohou buď jednotlivci formou registrace, ale EK obvykle upřednostní uchazeče, který je nominován mateřskou organizací.

Vzhledem ke striktní kontrole objektivitu procesu hodnocení ze strany Komise i nezávislého dozorčího orgánu není možné chápat účast českého hodnotitele či hodnotitele z Vaší organizace ve výzvě jako příležitost k ovlivňování výsledku hodnocení konkrétního projektu. V obecné rovině je ovšem dodání co největšího počtu kvalitních hodnotitelů do databáze EK předpokladem pro získání užitečných zkušeností pro přípravu vlastních projektových návrhů.

7.4 Intervence po vyhodnocení projektu

V 7.RP není možné polemizovat s odborným hodnocením projektu nezávislými odborníky. Určitý, byť minimální, prostor k intervenci je při zasedání Programového výboru, na kterém probíhá schválení seznamu projektů k financování, pokud EK nedodrží pořadí projektů určených k financování navržené hodnotiteli, nebo se objeví možnost rozdělení dodatečných finančních prostředků či dochází ke zhodnocení výsledků výzvy s důsledky pro koncipování výzev budoucích.

7.5 Redress Procedure

Pokud není uchazeč spokojen s procesní stránkou hodnocení, může koordinátor projektu požádat o přezkoumání hodnocení v tzv. **Redress Procedure**.¹³⁰ Před podáním žádosti je ovšem nezbytné zvážit její oprávněnost: žádost se zaměřuje na procesní pochybení, nikoliv na polemiku s hodnocením nezávislých expertů. Zároveň je doporučeno oficiální odvolání zvážit i s ohledem na skutečnost, že neoprávněné a časté žádosti mohou vyvolat kontraproduktivní účinky v postoji Komise k budoucím projektům podávaným týměž evaluátorem (konsorciem).

Smysluplnost takovéto aktivity lze odvodit i ze skutečnosti, že ve výzvách 7.RP v roce 2007 (kromě ERC) bylo předloženo Komisi 17 418 projektových návrhů, ovšem ze všech žádostí na přezkoumání bylo jen 41 žádostí přijato jako přípustných, a z toho jen 8 (tedy 0,045 % z počtu přijatých projektových návrhů) vedlo k rozhodnutí o novém expertním hodnocení (v ostatních případech byl řešený problém minoritní nebo nepodstatný pro expertní hodnocení).¹³¹

¹²⁹ <https://cordis.europa.eu/emmf7>

¹³⁰ http://cordis.europa.eu/fp7/redress_en.html

¹³¹ http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/first_fp7_monitoring_en.pdf

8. Vlastní lobbying organizace ve VaV

5.1 Lobbovat či nelobbovat – zaměření na metodologii

Téma lobbyingu je české veřejnosti často předkládáno v souvislosti s nekalými praktikami ve státní správě, a proto se jedná o téma, které je relativně kontroverzní. Reakcí na to jsou snahy některých administrativ, ale i lobbistů samotných, o vytvoření profesního etického kodexu. Dokud se ovšem nepodaří na evropské úrovni prosadit jednotný etický kodex, je na uvážení a osobnostní kvalitě individuálních lobbistů, které nástroje pro svou práci považují za legitimní. Při plánování základní lobbystické strategie VaV organizace v evropském prostoru je nezbytné uvážit v CB analýze následující fakta:

1. Profilování organizace v Evropském výzkumném prostoru je dlouhodobý proces – na počátku činnosti nově příchozí zástupci výzkumných organizací zasílají stanoviska, účastní se veřejných konzultací, práce think-tanků či poradních skupin EK a budují si síť kontaktů. V tomto období je relativní investice do fungování lobbyisty nejvyšší a teprve za několik let začne být zastupitel organizace aktivně zapojen do fungování evropských politických struktur ve VaV a získá tak příležitost aktivně se účastnit evropského dění. V první fázi je organizačně jednodušší, ale finančně náročnější alternativou zaměstnat některého z komerčních lobbistů, a navíc hrozí frustrace organizace pramenící z (ne)efektivity spolupráce.
2. Pro dobré porozumění procesům je užitečné aplikovat tzv. „AAA analýzu“ – tedy porozumění zájmům, které sledují jednotlivé zúčastněné strany (Actors), politickému a širšímu společenskému prostředí, ve kterém aktuální dění probíhá (Arena) a co konkrétně je v danou chvíli obsahem vyjednávání (Agenda). Kvalitně provedená analýza umožní jak dobře porozumět procesu přípravy 7.RP, tak úkolům a možnostem jednotlivých zúčastněných aktérů rozhodovacího procesu.
3. Dříve než v rámci organizace dojde k uvolnění finančních prostředků pro práci lobbyisty, je nezbytné mít dobře promyšlenou strategii profilování organizace. Návazným krokem pak je analýza interního lobbystického potenciálu organizace (tj. systematicky zapojit již existující síť pracovních i osobních kontaktů). Pro minimalizaci režijních nákladů je pak možné uvažovat, zda není výhodou sdílet náklad s některým z národních konkurentů.
4. Načasování lobbystické akce organizace VaV je jedním ze základů úspěchu (např. Pracovní programy 7.RP se tvoří s cca ročním předstihem – tj. témata na rok 2011 se konzultují s relevantními subjekty již od zimy 2009). Jednání o přípravě projektu s klíčovými projektovými partnery by tedy měla proběhnout také již v zimě roku 2009.
5. Je logické, že plánovaná strategie lobbyingu bude primárně nejpřínosnější pro konkrétní organizaci VaV, nicméně je nezbytné prezentovat individuální cíle organizace v širším evropském kontextu. Oproti logice v budování národních strategií je třeba změnit argumentaci, a to zejména doplněním v oblasti definice prospěšnosti akce (Jak mohu získat finance pro svůj výzkum/činnost? → Jak může můj výzkum/činnost přispět dlouhodobému rozvoji EU?).
6. Pro účinné profilování VaV organizace v rámci Evropského výzkumného prostoru je nezbytné stát se aktivním hráčem při formulaci evropských politik VaV a nezůstávat izolován v národním výzkumném prostředí. Korektní lobbystické strategie se v tomto ohledu zaměřují na pozitivní publicitu výzkumu nebo na propagaci klíčových osobností organizace.
7. K aktivnímu lobbyingu patří kromě časové a finanční investice také zpracování kvalitní komunikační a PR kampaně, zaměřené jak směrem ven (např. organizace slavnostního otevření kanceláře), tak směrem dovnitř organizace (např. prezentace cílů a služeb reprezentanta, osobní konzultace nebo pracovní workshopy). Nezbytnou investicí je také zpracování kvalitních propagačních materiálů.

8.1 Lobbovat či nelobbovat – tematické zaměření

Pokud CB analýza ukázala, že je ve Vašem případě přínosné pustit se do vlastního lobbyistického úsilí a jste připraveni respektovat výše uvedená specifika pro lobbying VaV v Bruselu, pak je na čase diskutovat, je-li konkrétní téma vůbec pro lobbying vhodné. Pro kvalifikované rozhodnutí je třeba si zodpovědět následující otázky:

1. Je téma v evropském zájmu a má strategický dopad?

7. rámcový program představuje jeden z důležitých nástrojů pro dosažení cílů Lisabonské strategie, vytvoření bezbariérového Evropského výzkumného prostoru a tím i posílení konkurenceschopnosti a inovačního potenciálu členských států EU na mezinárodním poli. K tomuto účelu Evropská unie definovala jednotlivá prioritní témata 7.RP, které podléhají strategiím přijatým pro daný sektor VaV. Navíc jsou témata výzev potenciální odpovědí na existující problémy či výzvy, které řeší více členských států EU. Pokud tedy předkládáte téma pro Pracovní program, je nutné, aby navržené téma, bylo v souladu se strategií EU, daného sektoru a 7.RP jako celku.

2. Nebylo předkládané téma součástí předešlých výzev či předešlého rámcového programu (a je tedy málo pravděpodobné, že bude opětovně financováno)?

Toto je možné zjistit pomocí informačního portálu CORDIS, kde jsou online dostupné informace nejen o projektech financovaných ze stávajícího 7.RP¹³², ale i projektech řešených v předchozích rámcových programech. Řada projektů 6.RP dobíhá paralelně s financováním projektů ze 7.RP, a proto je důležité konzultovat databázi projektů 6.RP¹³³ a ověřit si, jaké konkrétní projekty byly v předchozích letech v daném oboru financovány a případně se vůči nim ve svém záměru dostatečně vymezit.

3. Není vhodnější získat finanční prostředky z národních zdrojů či bilaterálních iniciativ?

Princip partnerství je jedním ze základních pilířů fungování finanční podpory ze zdrojů EU a je založen na dohodě, že evropský rozpočet intervenuje v situaci, kdy náklady na řešení sdílených problémů přesáhnou regionální rámec. V bilaterálních iniciativách a národních finančních zdrojích je často menší konkurence o finanční zdroje, a proto i vyšší úspěšnost v získání finančních prostředků pro dané téma.

4. Jaký je vztah klíčových aktérů vůči tématu/projektu?

S ohledem na diverzitu národnostních zájmů také existují jistá, *a priori* problematická, témata (např. výzkum v oblasti kmenových buněk, jaderný výzkum), a proto je před vlastní investicí do lobbyistického užitečné zvážit zda se nejedná o podobně senzitivní téma (užitečné vodítko poskytuje například seznam etických aspektů uváděných jako příloha standardních projektových záměrů předkládaných do výzev 7.RP, viz. relevantní příručka pro žadatele).

¹³² http://cordis.europa.eu/fp7/projects_en.html

¹³³ <http://cordis.europa.eu/fp6/projects.htm>

8.2 Rámcový postup lobbyistické intervence

Možnosti intervence se v praxi liší svými nástroji, a to zejména s ohledem na volbu tématu a jeho společenské přístupnosti (laické i odborné veřejnosti lze snáze prezentovat přínosy aplikovaného výzkumu v projektu rekonstrukční plastické chirurgie než výstupy základního výzkumu z projektu zaměřeného na molekulární vlastnosti vodíku). Obecně ale lze v praxi vysledovat několik základních strategií, které jsou v dlouhodobém horizontu úspěšnější než jiné a zároveň dle zkušeností autorů nepředstavují porušení neformálních etických pravidel.

1. Detailní vypracování argumentace tématu ve vazbě na ERA

Jedná se o vytvoření cca dvoustránkového pracovního draftu tématu, který je možné použít jako oficiální dokument pro prezentaci tématu vůči EK a dalším zúčastněným aktérům. Dokument musí přehlednou formou shrnovat důležitost daného tématu, jeho návaznost na strategické cíle EU, ideový posun a přínos tématu pro příslušný obor a celkový přínos tématu pro EU, její konkurenceschopnost a zavádění inovací. Kromě přehledné struktury je nezbytné zaměřit se i na formální stránku prezentovaného materiálu – tj. jasnou a dobrou angličtinu. Formulace podobného dokumentu často umožní jasně definovat zkoumanou problematiku a kriticky revidovat původní ideu.

2. Konzultace tématu s osobami pohybujícími se v evropském prostředí VaV

V momentě, kdy je dosaženo interní jednoty ohledně tématu/agendy lobbyistické intervence, je vhodné konfrontovat téma s vnějším prostředím – tj. konzultovat záměr s relevantními osobami z evropského prostředí (hodnotitelé, zkušení předkladatelé projektů, specializovaná konzultační firma, kancelář CZELO v Bruselu nebo Národní kontaktní bod pro danou prioritu nebo program). Jedná se o ověření vhodnosti tématu a obecně také jeho šancí na zařazení do příštích výzev Rámcového programu či jiného komunitárního programu.

3. Představení partnerů a spojenců pro dané téma (tzv. Evropský rozměr)

Globálním cílem komunitárních programů je podporovat spolupráci mezi VaV aktéry z různých členských států a asociovaných zemí. Je proto vyšší pravděpodobnost, že se podaří konkrétní téma prosadit v případě, že máte podporu subjektů i z jiných zemí, nebo jste schopni jasně argumentovat jeho širší prospěšnost. Pro předložení formálně přijatelného projektu je obvykle nezbytné vytvořit konsorcium z nejméně tří subjektů ze tří různých členských států či asociovaných zemí. Proto je důležité již v této fázi přemýšlet nad potenciálními partnery do projektu a téma s nimi průběžně diskutovat. Aktivní účast dalších zúčastněných zemí je pro Evropskou komisi důkazem evropského rozměru představovaného tématu a tím i legitimacy jeho financování z evropského rozpočtu. Častou strategií navrhovatelů témat/ projektů je přiložení podpůrných dopisů klíčových osobností a/nebo organizací v daném oboru, případně alespoň výslovné uvedení jejich podpory projektu.

4. Příprava a kvalitní prezentace vlastního projektového záměru

Praktická zkušenost českých navrhovatelů ukazuje, že hlavním problémem konkurenceschopnosti žádostí podávaných českými koordinátory není vědecká kvalita projektu, ale často malá připravenost k realizaci projektu (v praxi se lze často setkat s vysoce kvalitním vědeckým návrhem, který problematiku managementu a koordinace projektu shrnuje krátkým odstavcem). Navíc, přestože úroveň použité angličtiny není hodnotícím kritériem, neformálně její úroveň dokresluje celkovou kvalitu projektu a jeho očekávatelnou šanci na úspěšnou realizaci cílů identifikovaných v předloženém záměru.

5. Zahájení a koordinace vlastní lobbyistické iniciativy

Ať už je pro Vás zahájením intervence oficiální akce pořádaná v Bruselu, nebo jen interní milník dlouhodobé strategie rozvoje Vaší organizace, nezapomeňte se ujistit, že jste zapojili všechny legitimní nástroje, které máte k dispozici (tj. Individuální projektoví úředníci, ostatní aktéři a ředitelství EU, schůzky na nejvyšší úrovni, zasedání Programových výborů, Expertní poradní skupiny, komplementární projekty EK, veřejné a/nebo profilové komorní akce).

Závěr

V publikaci jsme se pokusili předložit širší vědecké veřejnosti ucelený přehled aktérů, agend a arén, které jsou v Evropském výzkumném prostoru relevantní pro manažery výzkumných a vzdělávacích organizací v České republice. Práce předkládá nejprve teoreticko-koncepční východiska veřejné politiky a politologie, poté podává krátký přehled existujících finančních schémat a nakonec se zaměřuje na praktickou analýzu procesů utváření výzkumných agend a možnosti účinné intervence do těchto procesů.

S ohledem na specifickou lobbyistického prostředí ve VaV, je interní finanční návratnost investice organizace tímto směrem dlouhodobá, přesto se západoevropské výzkumné organizace stále častěji do Evropských rozhodovacích procesů zapojují. Vzhledem k tomu, že v současné době začínají probíhat první vyjednávání o podobě a obsahu 8. rámcového programu a dalších politik zaměřených na podporu vytváření znalostí a zavádění inovací, považujeme za užitečné předložit národním manažerům výzkumných organizací praktický manuál pro aktivní profilaci organizace v Evropském výzkumném prostoru.

Uvážíme-li plánované změny ve financování výzkumu a vývoje v České republice, v souvislosti s nerostoucími veřejnými výdaji v oblasti vysokoškolského vzdělávání, jsou finanční zdroje na úrovni Evropské unie jednoznačným cílovým zdrojem financování. V měnících se podmínkách národního výzkumného prostředí, je pro stabilní a dlouhodobě udržitelné fungování moderní výzkumně-vzdělávací organizace její zapojení do mezinárodních výzkumných sítí. To, že se efektivní zapojení do mezinárodního znalostního prostoru stává nezbytností, bude zřejmé již v roce 2012, kdy dojde ke změně českého systému financování.

Cílovou skupinou této publikace jsou zejména manažeři výzkumných organizací, kteří v současné době připravují strategii přechodu jejich organizace na nový systém financování. V rámci výše uvedené strategie by dle názoru autorského týmu neměla chybět ani jasná strategie pro finanční i výzkumnou konkurenceschopnost organizace v mezinárodním měřítku. Doufáme, že předložený text otevře interní diskuzi v rámci VaV organizací, která v dlouhodobé perspektivě povede k jejich vyšší administrativní a finanční autonomii na národním, veřejném rozpočtu, se zvýšenou produkcí inovačních výstupů a znalostí.

Konečně doufáme, že tato publikace ve svém důsledku podpoří aktivní účast českých organizací v iniciativách Evropské unie, a také přispěje ke zvýšení zájmu těchto organizací o možnosti cílené intervence v rámci Evropského výzkumného prostoru. Pokud se tedy v rámci Vaší organizace rozhodnete vytvořit a implementovat strategii účasti, pak nám na tomto místě nezbývá, než popřát hodně štěstí, Vaši autoři 😊

Poznámky

Poznámky

David Kolman, Karolína Řípová, Karel Škácha

Analýza příležitostí lobbyingu v Evropském výzkumném prostoru
Rámcové programy pro výzkum a vývoj

Vydavatel: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
Vydavatelství VŠCHT Praha
Technická 5, 166 28 Praha 6

Odpovědná redaktorka: Ing. Eva Dibuszová, Ph.D.

Obálka: Ladislav Hovorka

Tisk: Tigis Print s.r.o.
Třebohostická 9/564, 100 00 Praha 10

Počet stran: 52

GRANT Garant

GRANT Garant s.r.o.
Blanická 25,
120 00 Praha 2 - Vinohrady
Česká republika
www.grant-garant.cz

Analytické centrum s.r.o.
Bulharská 20
101 00 Praha 10 - Vršovice
Česká republika
www.analytickecentrum.cz

ISBN 978-80-7080-737-8